

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli d. 25 Jan. 1869, kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, om antagande af en ny Föreningsakt emellan Sverige och Norge; Gifven Stockholms Slott den 5 Januari 1869.

Sedan ej mindre Norges fjerde urtima Storthing i underdånig adress den 24 Januari 1837 fästat Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på några omständigheter, i hvilka föreningen emellan Sverige och Norge ansågs vara ordnad på ett sätt, hvilket icke öfverensstämde med den likhet i rättigheter, som utgjorde unionens hufvudgrund, samt en i anledning häraf af Kongl. Maj:t nedsatt komité, bestående af medlemmar från begge rikena, den 4 November 1844 framlagt ett förslag till ny Föreningsakt, än ock Sveriges Rikes Ständer i skrifvelse den 2 April 1860 anhållit, att Kongl. Maj:t måtte täckas genom en af Svenske och Norske män bestående komité eller på annat sätt låta verkställa revision af stadgandena för föreningen emellan Sverige och Norge och uppgöra förslag till nytt fullständigt föreningsfördrag, så har Kongl. Maj:t, i sammansatt Svenskt och Norskt Statsråd, den 6 Februari 1865 beslutat, att ytterligare en komité af Svenske och Norske män skulle tillsättas, med uppdrag att, i öfverensstämmelse med vissa af Kongl. Maj:t uttalade grunder, utarbета förslag till de förändrade bestämmelser, som i afseende på rikenas förening funnes vara af behovvet påkallade och ändamålsenliga. Denna komité har under den 29 Augusti 1867 afgifvit sitt underdåniga betänkande, åtföljdt af förslag till Föreningsakt, hvilka handlingar blifvit på Kongl. Maj:ts befallning tryckta för att bland Riksdagens ledamöter utdelas.

Efter fullbordad granskning har Kongl. Maj:t i sammansatt Svenskt och Norskt Statsråd den 12 September 1868 beslutat föreslå Sveriges Riks-

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1 Saml. 1 Afd. 3 Häft.

dag och Norges Storthing att, med någon ändring af två paragrafers lydelse, nämnda förslag såsom grundlag i stadgad ordning antaga.

Med öfverlemnande af de i ämnet inom Statsrådet förda protokoll och hänvisande till de såväl deruti som i komitéens betänkande för förslaget anförda grunder, vill Kongl. Maj:t alltså härmed föreslå Riksdagen, att, under förutsättning det samma förslag vinner bifall af Norges Storthing, i den ordning, som för grundlags stiftande är föreskrifven, såsom en ny grundlag antaga följande

Föreningsakt emellan Sverige och Norge.

I. Om Föreningen.

§ 1.

Konungarikena Sverige och Norge, af hvilka hvartdera förblifver ett fritt, odelbart och sjelfständigt rike, skola vara ouplösligen förenade under en Konung med inbördes jemlikhet och sidoordnad ställning, på sätt denna föreningsakt närmare bestämmer.

§ 2.

Krig och fred äro städse för rikena gemensamma. Genom anfall eller förolämpning emot det ena förnärmas äfven det andra. Vid förhandling med främmande makt, äfven om föremålet angår endast det ena af rikena, uppträder Konungen alltid i egenskap af begges gemensamma Regent.

II. Om Konungen, Konungahuset och Thronföljden.

§ 3.

Konungens person och majestät skall hållas i helgd. Han må hvarken lastas eller åtalas.

§ 4.

Konungen skall alltid bekänna sig till den rena Evangeliskt-Lutherska läran, sådan som den uti den oförändrade Augsburgiska bekännelsen anta-

gen och förklarad är. I denna lära skola också alla till de förenade rikernas throner arfsberättigade Prinsar uppfödas.

§ 5.

Konungen är myndig vid fyllda aderton år. Lag samma vare för närmaste Thronföljaren, så ock för hvarje annan till thronerna arfsberättigad Prins, som till Regent eller till ordförande i Regentskap eller Regering förordnad eller vald varder. Den eller de, som föra regeringen under det Konungen är omyndig, skola också utöfva förmynderskapet för Honom, samt förordna och draga försorg om Hans uppfostran.

Såväl omyndig Konung som omyndige thronberättigade Prinsar skola uppfostras inom de förenade rikena och undervisas i begge rikenas språk.

§ 6.

Konungen har fortfarande sitt residens i Sveriges hufvudstad, men skall någon tid hvarje år uppehålla sig i Norge, om ej viktiga hinder möta.

§ 7.

Utan samtycke af de förenade rikenas nationalrepresentationer må Konungen icke blifva Regent i främmande stat.

§ 8.

Konungen allena eger att besluta i alla till konungamakten hörande regeringsärenden, på sätt denna föreningsakt och rikenas särskilda grundlagar föreskrifva. Ansvarigheten åligger Hans rådgifvare, som af Honom utnämnas.

§ 9.

Hvad i § 8 är stadgadt må ej i något af rikena utgöra hinder därför att i öfverensstämmelse med dess grundlag särskild Regering anordnas för sådana inre angelägenheter, som af Konungen bestämmas och ej äro att hänföra till dem, hvarom i § 15 mom. 1 eller 2 förmåles.

Går Konungen i fält, kan Han med begge nationalrepresentationernas samtycke förordna en gemensam Regering för sådana angelägenheter, som genom instruktion närmare bestämmas.

§ 10.

Konungamakten är ärftlig. Arfsföljden är rätt nedstigande, lineal och agnatisk, sådan som den finnes bestämd i den af Sveriges rikets Ständer beslutade och af Konungen antagna Successions-ordningen af den 26 September 1810 §§ 1 och 3. Rätt till thronföljden tillkommer endast den, som är född i lagligt, med vigsel fullkomnad, äktenskap. Ibland de arfsberättigade räknas äfven den ofödde, som genast intager sitt tillhöriga rum i arfsföljden, så snart han efter fadrens död födes till världen.

§ 11.

När en till de förenade rikenas throner arfsberättigad Prins blifvit född, skall hans födelsetid och namn gifvas först inträffande Riksdag i Sverige och Storthing i Norge tillkänna, samt i deras protokoll antecknas.

§ 12.

1. Prins af det Kongl. Huset må ej utan samtycke af Konungen och de förenade rikenas nationalrepresentationer blifva Regent i främmande stat. Sker det ändock, skola Han och alla Hans efterkommande, födde och ofödde, vara från rätt till thronföljden uteslutne.

2. Prins, som

- a) icke bekänner sig till den rena Evangeliskt-Lutherska läran, sådan som den i den oförändrade Augsбургiska bekännelsen antagen och förklarad är, eller någonsin från denna till annan lära öfvergått; eller
- b) utan Konungens tillåtelse går i främmande makts tjänst, eller deri förblifver ehuru Konungen honom återkallat; eller
- c) gifter sig utan Konungens tillåtelse; eller
- d) äktar enskild mans dotter eller någon, till hvilken han befinner sig i sådant skyldskaps- eller svågerlags-förhållande, att äktenskap dem emellan i något af de förenade rikena ovilkorligen förbjudet är;

skall hafva förverkat rätt till thronföljden såväl för sig, som för dem af sina barn, hvilka födas efter det han sjelf nämnde rätt förlorade, samt för deras efterkommande.

3. När någon af de i denna § omnämnda händelser kommit till Konungens kännedom, göre Han derom anmälan hos först inträffande Riksdag i Sverige och Storthing i Norge. Underlåtes detta i något af de i mom. 2 under litt. b) och c) nämnde fall, vare rätten till thronerna icke förverkad.

§ 13.

Hvarken Prinsar eller Prinsessor af det Kongl. Huset må, utan Konungens samtycke, resa eller uppehålla sig utom de förenade rikena. Sker det ändock, kan Konungen indraga det underhåll, som i något af rikena eller i begge må vara dem beviljad. Lag samma vare om Prinsessa gifter sig utan Konungens samtycke eller med Svensk eller Norsk man utom det Kongl. Huset.

III. Om det Unionella Statsrådet.

§ 14.

Rikenas unionella Statsråd skall vara sammansatt af ett lika antal medlemmar från Sveriges och Norges Statsråd, minst tre från vardera.

§ 15.

1. I det unionella Statsrådet afgör Konungen alla ärenden, i hvilka fråga är:

om ändring i eller tillägg till denna föreningsakt;

om andra angelägenheter, som enligt samma akt äro för begge rikena gemensamma;

om sådan gemensam lagstiftning, som i öfverensstämmelse med §§ 29 och 35 kan ega rum;

om ändring i de mellan rikena i anledning af deras inbördes gränseförhållande före föreningen afslutade öfverenskommelser; eller

om räkenskapsuppgörelse mellan rikena, såvidt Konungens beslut derom erfordras.

I hvilka fall mål, som angå förhållandet till främmande makt eller krigsrustningar, skola utgöra föremål för behandling i det unionella Statsrådet, stadgas i §§ 21 och 22.

2. När det anses nödigt eller nyttigt för rikena, att något företag, som ligger utom föreningsaktens bestämmelser, af dem gemensamt utföres eller att någon af deras öfriga inbördes angelägenheter ordnas genom en för dem begge gällande gemensam föreskrift eller genom ömsesidiga föreskrifter, hvilkas förbindande kraft i det ena riket betingas deraf, att motsvarande bestämmelser gälla i det andra, skall, — vare sig att Konungen sjelf kan utfärda de i sådant hänseende nödiga stadganden, eller Han vill framställa förslag derom hos någon af nationalrepresentationerna eller hos dem begge, —

målet likaledes i det unionella Statsrådet afgöras. Lag samma vare om upphäfvande af, ändring i eller tillägg till sådana stadganden, som nu sagde äro, så vida ej afsigten är att allenast för det ena riket fatta något beslut, som kan och skall träda i verket, oberoende af de bestämmelser, som för det andra riket äro eller må varda meddelade. I sistnämnda fall, äfvensom alltid då något af Riksdag eller Storthing fattadt beslut till lag af sådan beskaffenhet, som i detta mom. afses, förekommer till sanktion, skall målet, efter föregången öfverläggning inför Konungen i det unionella Statsrådet, af Honom i vederbörande rikes Statsråd afgöras.

3. De förslag eller meddelanden till rikenas nationalrepresentationer eller en af dem, hvilka föranledas af något i det unionella Statsrådet fattadt beslut, skola alltid i vederbörande rikes Statsråd utfärdas.

Då i sammanhang med något ärende, som i det unionella Statsrådet afgöres, tillika erfordras bestämmelse i fråga, som blott angår det ena af rikena, meddelas sådan bestämmelse i detta rikes Statsråd.

Om behandlingen af gemensamma kommandomål stadgas i § 33.

§ 16.

När i det ena rikets Statsråd förekommer något mål, som väl ej är att hänföra under § 15, men hvori dock fråga är om rättigheter, som i följd af gemensamma eller ömsesidiga föreskrifter tillkomma det andra riket eller dess medborgare, eller om tillämpning å vissa fall af sådana föreskrifter eller om besluts meddelande, som kan gifva Konungen anledning att vidtaga någon åtgärd äfven för det andra riket, kan, om Konungen så lämpligt finner, målet, före dess afgörande i vederbörande rikes Statsråd, föredragas i det unionella Statsrådet till förberedande öfverläggning. Detta stadgande må dock ej i något fall ega tillämpning å mål, som angå ändring i eller tillägg till rikenas särskilda grundlagar.

§ 17.

I alla mål, som afgöras i det unionella Statsrådet, skola skriftliga betänkanden inhemtas från hvardera rikets Statsråd, så framt målet ej fordrar så hastigt afgörande att sådant betänkande ej kan afbidas, hvilket då, jemte orsaken dertill, bör i protokollet anmärkas. De rådgifvare, som skola vara tillstädes i det unionella Statsrådet, deltaga ej i dessa betänkanden; dock må den omständighet att en Statsrådsledamot på sådant sätt yttrat sig, ej utgöra hinder för att han sedermera kallas att taga säte i det unionella Statsrådet, då målet der förekommer.

§ 18.

I det unionella Statsrådet föredragas i allmänhet ärendena i öfverensstämmelse med föreskrifterna om föredragning i det rikets Statsråd, der Konungen sig uppehåller, i Sverige af en Svensk och i Norge af en Norsk Statsrådsledamot, men, när Konungen är i fält utom rikeas gränser, af den Statsrådsledamot, som af Honom dertill förordnas. När till behandling i det unionella Statsrådet förekommer något mål, hvori under då förhanden varande omständigheter beslut skall fattas allenast för det ena riket, sker föredragningen af Statsrådsledamot från detta rike och i öfverensstämmelse med der gällande föreskrifter.

Om föredragning af mål, som angå förhållandet till främmande makt, stadgas i § 23.

§ 19.

Öfver alla mål, som i det unionella Statsrådet handläggas, föres protokoll både på Svenska och Norska språken. I afseende å protokollens och utgående expeditioners underskrift samt kontrasignationen af de sistnämnda förhålles, hvad hvarterdera riket angår, enligt de för detsamma gällande föreskrifter.

IV. Om rikeas förhållande till främmande makter.

§ 20.

Konungen eger att begynna krig och sluta fred, ingå och upphäfva förbund, traktater och andra öfverenskommelser med främmande makter, afärda och emottaga Sändebud, samt utnämna och erkänna Konsuler.

Dessa och öfriga angelägenheter, som angå förhållandet till främmande makter, låter Konungen bereda och handhafva på sätt Honom lämpligast synes, men med iakttagande af hvad här nedan närmare stadgas.

§ 21.

Vill Konungen begynna krig eller sluta fred, skall Han i det unionella Statsrådet framställa de skäl och omständigheter, som i anledning häraf böra tagas under öfvervägande, och deröfver från hvarterdera rikets hela Statsråd inhemta betänkanden samt, så vidt tiden det tillåter, fullständiga berättelser om rikeas tillstånd i afseende på finanser, försvarsanstalter, med mera. Konungen sammankallar derefter af sina rådgifvare från begge rikena så

många, som äro eller efter omständigheterna kunna komma tillstådes, till ett utomordentligt Statsråd, i hvilket ofvannämnda betänkan den och de afgifna berättelserna skola för Honom föredragas. Hvarje närvarande Statsrådsledamot skall då till protokollet yttra sitt af- eller tillstyrkande, hvarefter Konungen eger att fatta och utföra det beslut, Han finner för rikena gagneligast.

§ 22.

1. Anser Konungen nödigt att emot främmande makt vidtaga någon åtgärd af sådan beskaffenhet att den med skäl bör befaras skola leda till krig, eller att ställa rikenas krigsmakt eller någon del deraf på krigsfot, eller att lyfta någon del af de i § 38 omnämnda krigskreditiv, eller vill Han avsluta eller upphäfva förbund, traktat, konvention eller annat dylikt aftal med främmande makt, skall, om än frågan omedelbart angår allenast det ena af rikena, målets afgörande ske i det unionella Statsrådet.

2. Lag samma vare, der eljest fråga är att Konungen angående förhållandet till främmande makt skall meddela beslut, hvilket tillika blifver bestämmande för afgörandet af någon sådan inre angelägenhet, som i allmänhet bör behandlas i Statsråd.

3. Förberedande beslut i de i mom. 2 omförmälda mål, så ock angående sådana aftal med främmande makt, som ej äro af politisk natur, skola likaledes meddelas i det unionella Statsrådet, der ej Konungen finner omständigheterna påkalla att frågan behandlas i den ordning, § 24 anvisar.

4. I det unionella Statsrådet föredragas och afgöras äfven frågor:

om tillsättning och afskedande af de Utrikes Ministern underordnade embets- eller tjänstemän i Utrikes-departementet;

om ordnande af konsulatväsendet och användande af de dertill beviljade medel;

om tillsättning och afskedande af Konsuler, såvida icke med deras befattning är förenad diplomatisk tjänst, i hvilket fall ärendet behandlas på sätt här nedan i § 24 sägs;

om erkännande af främmande makters Konsuler eller om återkallande af sådant erkännande; — samt

om åtal mot de i § 67 mom. 2 nämnda embets- och tjänstemän i de fall då Konungens beslut derom erfordras.

§ 23.

I det unionella Statsrådet skola mål, som angå förhållandet till främmande makt, föredragas af Utrikes Ministern. Rörer frågan omedelbart allenast det ena af rikena, och är den ej af politisk natur eller eljest af beskaffenhet

beskaffenhet att beslutet kan få inflytande på de förenade rikenas politiska ställning, förhålles dock med föredragningen så som om målet skolat behandlas i vederbörande rikets särskilda Statsråd; huruvida i sådant fall betänkande från det andra rikets Statsråd skall inhemtas, vare, utan hinder af föreskriften i § 17, beroende af hvad Konungen derom förordnar.

Då ett mål, som angår förhållandet till främmande makt, tillika rör sådan angelägenhet, som det i allmänhet tillhör annan Statsrådsmedlem än Utrikes Ministern att föredraga, åligger det en hvar af dem att, i den mån målet hans embete vidkommer, detsamma till föredragning bereda.

§ 24.

1. I andra än de i §§ 21 och 22 nämnda fall skall Konungens beslut, när målet angår förhållandet till främmande makt, meddelas efter föredragning af Utrikes Ministern samt i närvaro jemväl af en annan tillkallad ledamot af Svenska Statsrådet och den Norska Statsministern. Lag samma vare om mål, som angå utnämmande, förflyttning eller entledigande af Sändebud samt andra embets- och tjenstemän vid beskickningarna, eller användande af de till diplomatiska angelägenheter beviljade medel.

2. De närvarande Statsrådsledamöterna skola till protokoll, som af dem underskrifves, anföra sina råd. Den särskildt tillkallade ledamoten af Svenska Statsrådet och den Norska Statsministern bör lemnas tillfälle att taga kännedom om alla handlingar, som höra till de mål, vid hvilkas afgörande de skola vara tillstädes, samt om allt hvad som angår expedition af de fattade besluten.

3. Är Norska Statsministern i något af de fall, hvarom denna § handlar, förhindrad att vara tillstädes, tillkallas i hans ställe en annan medlem af det Norska Statsrådet.

4. För medel, som användas till hemliga ändamål, göres räknenskap för Konungen allena. I protokollet antecknas blott utgiftens belopp.

§ 25.

Finner Konungen lämpligt att låta något af de i § 24 omförmälda mål i det unionella Statsrådet föredragas, vare det Honom obetaget. Huruvida i sådant fall betänkanden från rikenas särskilda Statsråd skola inhemtas, beror på Konungen.

§ 26.

Alla meddelanden till främmande makt eller till rikenas Sändebud i utlandet skola, utan afseende å ärendets beskaffenhet, ske genom Utrikes Ministern.

§ 27.

Sveriges Utrikes Minister fortfar, såsom hittills, att vara chef för Utrikes-departementet samt att iakttaga och bevaka begge de förenade rikenas utrikes angelägenheter. Vid förfall för honom öfvertages embetet af den ledamot af Svenska Statsrådet, som Konungen dertill förordnar.

§ 28.

Sändebud, öfrige embets- och tjänstemän vid beskickningarna, samt Konsuler, skola alltid vara gemensamma för begge rikena. Till nämnde befattningar, likasom till embeten och tjänster i Utrikes-departementet, kunna såväl Svenska som Norska män och till konsulsbeställningar äfven främmande utnämnas. Samtliga omförmälde embets- och tjänstemän kunna af Konungen utan ransakning och dom entledigas, när Han pröfvar rikenas tjänst det fordra.

§ 29.

1. Hvardera rikets bidrag till utgifterna för de diplomatiska angelägenheterna lämpas efter förhållandet emellan rikenas folkmängd; hvaremot bidraget till konsulatväsendet bestämmes med hänsyn ej allenast till folkmängden, utan äfven till handelsflottans drägtighet inom hvardera riket samt storleken af dettas varuomsättning med utlandet, och så att afseende tillika fästes å hvad hvardera rikets fartyg erlägga i konsulatafgifter. Häri genom är icke någon inskränkning gjord i den hvardera rikets nationalrepresentation tillkommande rätt att pröfva utgifternas nödvändighet.

2. Der så nödigt finnes, kan genom gemensamma lagar bestämmas, huru stort årligt belopp hvardera riket är pligtigt att utbetala till bestridande af de i mom. 1 omförmälda utgifter, äfvensom huru redovisning derför bör ske.

3. Till sådana gemensamma lagar erfordras bifall af Konungen och begge nationalrepresentationerna i öfverensstämmelse med hvad hvardera rikets grundlag om allmän lags stiftande föreskrifver. De förblifva i kraft intill dess de på samma sätt ändras eller upphäfvas.

V. Om Försvarsväsendet.

§ 30.

Konungen har högsta befälet öfver krigsmakten till lands och sjös i hvardera af de förenade rikena. Han är berättigad att sammandraga och

att mot rikenas fiender använda hela den på hvarje tid i begge rikena befintliga styrka, utan andra inskränkningar och vilkor än denna föreningsakt innehåller.

§ 31.

Hvarken det ena eller det andra rikets krigsmakt eller någon del deraf må öfverlåtas i främmande makts tjänst; dock är härigenom icke förbjudet att med landt- eller sjöstyrka bistå allierad makt mot gemensam fiende, äfven om nödigt blefve att sätta någon del af de förenade rikenas trupper under främmande öfverkommando.

Intet utländskt krigsfolk, med undantag af hjälptrupper mot främmande makt, må i någotdera riket indragas utan dess nationalrepresentations samtycke.

§ 32.

1. I hvad mån det ena rikets krigsfolk kan under fredstid indragas i det andra, beror på de bestämmelser vederbörande rikets grundlag derom må innehålla. Finner Konungen, på grund af trängande fara för angrepp af främmande makt, nödigt att ställa rikenas krigsmakt, eller någon del deraf, på krigsfot, skall det dock vara Honom obetaget att förlägga densamma å den eller de orter inom hvilketdera riket som helst, Han för försvaret anser ändamålsenligast.

2. Vid utöfvandet af den Konungen tillkommande befälsrätt öfver krigsmakten iakttagas de föreskrifter, enligt hvilka tjenstepligten för vissa trupper må vara inskränkt till deras hemorter eller annat bestämdt område.

3. Hvardera rikets flotta skall hafva sina varf och i fredstid sina stationer eller hamnar inom riket.

4. Det ena rikets krigsfartyg må ej utom vid öfvergående nödfall besättas med det andras sjöfolk, med mindre detta låter frivilligt förhyra sig.

§ 33.

Finner Konungen nödigt att meddela en för rikena gemensam föreskrift angående någon angelägenhet, som i begge såsom kommandomål är att anse, skall Han, på det i hvardera riket stadgade sätt, inhemta deras mening, som, enligt de der gällande bestämmelser, hafva att ärendet föredraga samt fatta sitt beslut i deras samtida närvaro.

Är fråga om krigsrustningar eller krigsföretag, böra cheferna för vederbörande militära Regerings-departement inom begge rikena, äfven om de

ej hafva att föredraga målet, vid dess afgörande vara tillstädes, så vida det utan olägenhet ske kan.

Finner någon af rådgifvarne Konungens förehafvande till sin beskaffenhet eller sina följder vådligt, bör han tillstyrka Konungen att, innan det verkställs, till ett krigsråd deröfver kalla tvänne eller flere högre militäre embetsmän, helst lika många från hvardera riket; Konungen dock obetaget att fatta sitt beslut utan att sådant krigsråd hålles eller att, om det sammankallas, å dess yttrade tankar göra det afseende, Honom godt synes.

Öfver gemensamma kommandomål, äfvensom öfver förhandlingar i ofvannämnde krigsråd, föres protokoll, som undertecknas af de tillstädesvarande.

§ 34.

De förenade rikena åligger att, hvar för sig, icke allenast under fredstid städse underhålla en efter folkmängden lämpad krigshär, så organiserad, öfvad och utrustad att den, så snart krig utbryter, kan rycka i fält, samt försedd med erforderliga förråd och tillräckligt ersättningsmanskap, utan äfven att i händelse af krig gifva åt denna krigshär den ytterligare tillökning, rikenas tillgångar medgifva och upprätthållandet af deras sjelfständighet fordrar.

Hvardera rikets nationalrepresentation tillkommer att bevilja de medel, den för krigshärens underhåll, öfning och utrustning anser nödiga.

§ 35.

1. I gemensam lag stadgas huru stor andel af folkmängden hvardera rikets krigshär minst utgöra bör. I denna andel inräknas ej sådana trupper som i § 32 mom. 2 ömförmålas.

2. Angående styrkan af den sjökrigsmakt hvardera riket skall underhålla, kan ock gemensam lag gifvas.

3. Likaledes kunna i gemensam lag föreskrifter gifvas om åtal af förbrytelser, begångna under gemensam militär-tjenstgöring, om rättegång och domstol i sådana fall samt om delning af krigsbyte. Så vida det ej skett, må, under krig, de bestämmelser om de i detta mom. nämnda ämnen, som pröfvas oundgängligen nödvändiga, af Konungen tillsvidare meddelas.

4. I afseende å antagandet af de i denna § ömförmålda gemensamma lagar och deras förbindande kraft, gälle hvad i § 29 mom. 3 är stadgadt.

§ 36.

När det i anledning af krig eller krigsfara nödigt blifver att någon del af krigsmakten utrustas, bör, i den mån det med tillbörligt afseende å

förhanden varande omständigheter lämpligen ske kan, hvarterda riket efter sin folkmängd i rustningen deltaga.

§ 37.

Godtgörelse för krigskostnader och dylika af krig föranledda utgifter, som på grund af ingångna traktater skola till främmande makt utgöras och icke innefatta ersättning för fördelar, som kommit det ena af de förenade rikena särskildt till godo, fördelas dem begge emellan i förhållande till deras folkmängd. För öfrigt vidkännes hvarterda riket ensamt de utgifter och den förlust, som detsamma genom krig eller krigsrustningar tillskyndas.

Utan hinder af hvad i denna § stadgas, eger Konungen i förening med begge rikenas nationalrepresentationer att i förekommande fall annorledes förordna.

§ 38.

I hvarterda riket är nationalrepresentationen pliktig, att anvisa två lämpliga summor såsom krigskreditiv för oförutsedda fall. Af dessa kreditiv kan Konungen, när krig är att befara, lyfta och till förberedande rustningar använda det ena. Af det andra må icke något lyftas med mindre betydliga rustningar till afvärjande af fiendtligt angrepp äro af nöden, samt begge rikenas nationalrepresentationer blifvit sammankallade.

I hvad mån medel till krigsrustningar må under andra vilkor anvisas, skall i hvarterda riket vara beroende af dess nationalrepresentations beslut.

VI. Om rikenas styrelse då Konungen har förfall, samt under thronledighet.

§ 39.

Vill Konungen begifva sig på resa utom de förenade rikena, bör Han meddela det unionella Statsrådet denna sin föresats och inhenta dess tankar deröfver. Företager Konungen derefter sådan resa, må Han icke befatta sig med rikenas styrelse eller utöfva den Konungsliga makten, så länge Han utom rikena sig befinner.

§ 40.

Reser Konungen utrikes, såsom i föregående § är sagdt, eller varder Han så sjuk, att Han icke regeringsärendena vårdar, tillkommer det den till

thronföljden närmast berättigade Prins, om han uppnått aderton års ålder, att, under Konungens frånvaro eller sjukdomsförfall, föra riksstyrelsen såsom Regent.

§ 41.

När, i de fall, hvarom föregående § handlar, någon till thronföljden berättigad Prins ej finnes, eller den dertill närmast berättigade ej uppnått aderton års ålder, eller ock af sjukdom eller af frånvaro från rikena är hindrad att deras styrelse förestå, öfvertages densamma af den Interimsregering, hvarom här nedan i § 48 stadgas. Der Konungen eller Thronföljaren ej inom ett år derefter styrelsen tillträder hafva nationalrepresentationerna att förordna om den skall fortfarande föras af Interimsregeringen eller om Regent eller Regentskap skall väljas.

§ 42.

Med begge nationalrepresentationernas samtycke kan Konungen för sin regeringstid eller någon del deraf förordna Regent eller Regentskap att föra riksstyrelsen i de fall, som i föregående § afses.

På enahanda sätt kan under Konungens lifstid, för den händelse att vid Hans död Thronföljaren skulle vara omyndig, Regent eller Regentskap förordnas att styrelsen under tiden förestå.

§ 43.

Om vid Konungens död antingen

- a) ingen till rikenas throner arfsberättigad Prins finnes och annan Thronföljare ej heller blifvit utkorad; eller
- b) Thronföljaren är omyndig, och om riksstyrelsen under hans omyndighet ej blifvit förordnad, på sätt i § 42 är sagdt; eller ock
- c) enka efter Konungen eller efter någon Prins af det Kongl. Huset befinner sig i välsignadt tillstånd och hennes lifsfrukt, om den blefve af mankön, vore närmast berättigad till rikenas throner;

öfvertager Interimsregeringen rikenas styrelse, der denna ej redan föres af Regent eller Regentskap, som, i sådant fall, tills vidare fortfar att densamma förestå. Nationalrepresentationerna hafva derefter att, när thronerna äro lediga, föranstalta om konungaval, och i de under litt. b) och c) omförmälda händelser besluta om den bestående styrelsen skall tills vidare bibehållas eller om Regent eller Regentskap skall väljas.

§ 44.

Så snart någon af de händelser inträffar, då det tillkommer nationalrepresentationerna att föranstalta om konungaval eller att eljest enligt § 41

eller § 43 om styrelsen förordna, skola dessa, genom kungörelse, som senast å tredje söndagen derefter skall i begge hufvudstädernas kyrkor uppläsas, hvar för sig inkallas till någon dag emellan den trettionde och den nittionde från kungörelsens uppläsning. Der någondera nationalrepresentationen vid utgången af den för kungörelsens uppläsning sålunda föreskrifna tid redan är samlad eller, till följd af gällande bestämmelser, skall inom nittio dagar derefter sammankomma, behöfver kallelse till denna ej utfärdas.

Skulle, emot förmodan, i fall, hvarom nu är fråga, den eller de, som föra regeringen, försumma att i föreskrifven tid, inom någotdera riket, sammankalla nationalrepresentationen, åligger det ovilkorligen den eller de embetsmyndigheter, som rikets grundlag bestämmer, att derom skyndsammast gå i författning. Nationalrepresentationen sammanträder i detta fall å fyratiofemte dagen efter det ofvannämnde kungörelse senast bort hafva varit i hufvudstadens kyrkor uppläst.

§ 45.

Då nationalrepresentationerna, enligt § 41 eller § 43, hafva att om riksstyrelsen förordna, och de dervid väl blifva ense om utväljande af Regentskap, men ej om antalet ledamöter deri, eller de i öfrigt stanna i beslut, som ej öfverensstämma, skall ett Regentskap, bestående af en ordförande och fyra ledamöter, två från hvardera riket, utväljas i den ordning här nedan stadgas.

Lag samma vare om begge nationalrepresentationerna besluta att uppdraga styrelsen åt en Regent, men vid regentvalet icke någon erhåller det antal röster, som i § 63 föreskrifves.

§ 46.

Regent och Regentskap styre i Konungens namn, med samma makt och enahanda förpligtelser som Konung; dock må hvarken Thronföljaren, då han enligt § 40 förer regeringen, eller Regent eller Regentskap, som enligt § 42 förordnats att förestå riksstyrelsen under Konungens sjukdom eller uppehåll i utlandet, utdela riddareordnar eller utöfva den i Sverige Konungen tillkommande rättighet att adelig, friherrlig eller grefflig värdighet förläna. Hvad Thronföljaren angår, upphör denna inskränkning när Konungens förfall fortfarit längre tid än ett år.

§ 47.

Regentskap väljer inom sig vice ordförande. Ej må beslut fattas med mindre tre medlemmar och af dessa minst en från hvardera riket äro till-

städes. I händelse af skiljaktiga meningar fattas beslutet efter de flestas röster. Äro rösterna lika delade, gäller den mening, som biträdes af ordföranden eller, vid hans frånvaro, af vice ordföranden.

Afider någon medlem af Regentskapet eller frånträder han sin befattning, skola, om det är ordföranden, nationalrepresentationerna, i den ordning § 44 stadgar, sammankallas för att om nytt val föranstalta. Är det någon annan medlem, har nationalrepresentationen i det rike, hvartill han hör, att välja en annan i hans ställe. Intilldess det skett, så ock i fall sådan medlem af längre tids förfall hindras att i Regentskapets förhandlingar deltaga, skall den ledamot af rikets Statsråd, som af Regentskapet tillkallas, i detta inträda.

Utan hinder af hvad denna § innehåller, kunna derifrån afvikande bestämmelser meddelas antingen af Konungen och nationalrepresentationerna, när de, med stöd af § 42 anordna Regentskap, eller ock af nationalrepresentationerna, när dessa, enligt § 41 eller § 43, uppdraga styrelsen åt ett sådant.

§ 48.

Den Interimsregering, som i §§ 41 och 43 omnämnes, skall bestå af Utrikes Ministern, Norska Statsministern, samt två andra medlemmar af hvartdera rikets Statsråd, hvilka, när något af de i § 40 omförmälda fall inträffar, utnämnas af Konungen, men, om det ej skett eller Interimsregering af annan orsak påkallas, utväljas af Statsrådet. När Konungen utnämner Interimsregering, kan Han tillika till ordförande i densamma förordna en till thronerna arfsberättigad Prins, som fyllt aderton år.

Vid förfall för Utrikes Ministern skall den ledamot af Sveriges Statsråd, som Interimsregeringen förordnar att hans embete förestå, jemväl hafva säte i Interimsregeringen. Varder någon af dennas öfriga ledamöter af längre tids förfall hindrad att i förhandlingarna deltaga; väljer Statsrådet i det rike, till hvilket han hör, annan af sina medlemmar att under tiden i regeringen ingå.

§ 49.

Interimsregeringen skall hafva sitt säte i Sveriges hufvudstad, om icke sådana hinder möta, som göra det omöjligt eller olämpligt.

Den förer styrelsen i Konungens namn och med Konunglig makt och myndighet, dock alltid med den i § 46 nämnda inskränkning. De föreskrifter hvartdera rikets grundlag och denna Föreningsakt innehålla angående förordnande af särskild regering för det rike, i hvilket Konungen icke uppehåller

håller sig, gälla likaledes när styrelsen föres af Interimsregeringen. Denna kan äfven i den utsträckning, den sjelf bestämmer, till Statsrådet i det rike, der den har sitt säte, uppdraga afgörandet af sådana detta rike angående inre angelägenheter, som icke äro att hänföra till dem, hvarom i § 15 mom. 1 och 2 förmåles.

§ 50.

När hos Interimsregeringen förekomma mål, i hvilka Konungen, då Han förer styrelsen, har att fatta sitt beslut i det unionella Statsrådet, iakttages hvad i §§ 17, 21 och 23 om inhemtande af betänkanden är stadgadt. I andra mål, med undantag af dem, hvilka kunna af Konungen utom Statsråd afgöras, skall skriftligt betänkande inhemtas från Statsrådet i det rike, målet angår, så framt det icke fordrar så hastigt afgörande att sådant betänkande ej kan afbidas, hvilket då, jemte orsaken dertill, bör i protokollet anmärkas.

Med målens föregående beredning och granskning förhålles i öfrigt enligt de i vederbörande rike gällande föreskrifter.

§ 51.

Föredragningen af de hos Interimsregeringen förekommande mål fördela dennas ledamöter sig emellan såsom de lämpligt finna. Interimsregeringen öfverlägger och beslutar utan att öfrige ledamöter af Statsrådet äro tillstädes.

I fråga om Utrikes Ministerns pligt att föredraga ärenden, som angå förhållandet till främmande makt, gälla föreskrifterna i §§ 23 och 24. Med föredragning och afgörande af kommandomål förhålles efter ty derom i allmänhet är stadgadt.

§ 52.

Med undantag af Utrikes Ministern skall hvar ledamot af Interimsregeringen, som må vara chef för något Regerings-departement, under tiden frånträda denna sin befattning. Samtliga ledamöter deltaga dock fortfarande i de förrättningar, som åligga Statsrådet i det rike, hvartill de höra; dock ej i afgifvandet af de i § 50 omförmälda betänkanden.

§ 53.

Der ej Konungen, med stöd af § 48, förordnat någon Prins till ordförande i Interimsregeringen, eller sådan ordförande är förhindrad att tillstädesvara, föres ordet vexelvis af den främste ledamoten från hvartdera

riket. Ombyte sker hvarje vecka, och afgöres genom lottning hvilken af dem första gången skall föra ordet. Interimsregeringens ledamöter kunna dock, för att undgå sådant ombyte, inom sig välja ständig ordförande. Ingen anses lagligen vald, så framt icke mer än hälften af samtliga ledamöterna gifvit honom sina röster.

§ 54.

Interimsregeringen kan ej fatta giltigt beslut, der ej minst två ledamöter från hvardera riket äro tillstädes.

I händelse af skiljaktiga meningar, fattas beslutet efter de flestas röster.

Äro rösterna lika delade, gälle alltid den mening, som biträdes af ordföranden, då denne är förordnad af Konungen. Är ordföranden af Interimsregeringen vald, tillkomme äfven honom den afgörande rösten, utom när i angelägenhet, som ej angår förhållandet till främmande makt, fattas beslut allenast för det rike, till hvilket han ej hör. I sådana mål bestämmer främste ledamoten från det rike utslaget. Är ordföranden hvarken af Konungen förordnad eller af Interimsregeringen vald, har Utrikes Ministern eller den hans embete förestår den afgörande rösten i alla mål, som angå förhållandet till främmande makt. I andra ärenden deremot skall, när beslut fattas allenast för det ena riket, dettas främste medlem, men eljest den, som för tillfället förer ordet, bestämma utslaget.

§ 55.

I Interimsregeringen föres protokoll öfver gemensamma ärenden på begge rikenas, men, om målet angår blott det ena riket, endast på dettas språk. Protokoll och utgående expeditioner underskrifvas af samtliga tillstädesvarande ledamöter.

VII. Om val af Konung, Thronföljare, Regent eller Regentskap.

§ 56.

Vill Konungen, när någon till thronerna arfsberättigad Prins icke finnes och hvarken Drottning eller enka efter sådan Prins befinner sig i välsignadt tillstånd, föranstalta om thronföljareval, eller skall konungaval, efter ty i § 43 är sagdt, företagas; varde det samtidigt tillkännagifvet begge rikenas nationalrepresentationer, i sistnämnda fall inom trettionde dagen efter Konungens död, men, om Riksdag eller Storthing först efter nyssnämnda dag

öppnas, inom sjunde dagen efter det den senast församlade nationalrepresentationen sammanträdt.

I andra än ofvannämnda fall må thronföljareval ej ske med mindre nationalrepresentationerne, uppå Konungens förslag, finna det till förebyggande af thronledighet vara nödvändigt.

Då nationalrepresentationerne, utan att konunga- eller thronföljareval är i fråga, enligt § 41 eller § 43, hafva att om regeringen förordna, skall konungamaktens utöfvare, så snart ske kan, derom hos dem göra anmälan. Representationerna taga derefter, hvar för sig, saken under behandling och meddela konungamaktens utöfvare de beslut, hvori de stanna. Utfalla dessa så, att regent- eller regentskaps-val deraf föranledes, har konungamaktens utöfvare att gifva sådant begge nationalrepresentationerna på samma dag tillkänna, med uppmaning att om valet föranstalta.

§ 57.

Val af Konung, Thronföljare, Regent eller medlemmar af Regentskap förrättas af en för begge rikena gemensam Nämnd, bestående af åttatio ledamöter från hvardera. Senast å sjunde dagen efter det nationalrepresentationerne emottagit det i föregående paragraf omnämnda tillkännagifvande väljer hvar och en af dessa inom sig det föreskrifna antalet ledamöter jemte tjugu suppleanter. Gemensam fullmakt utfärdas för alla från hvardera riket utsedda. Fullmakten förblifver gällande till dess valet blifvit fullbordadt eller Nämnden enligt § 62 åtskiljes. Hvardera rikets ledamöter välja inom sig ordförande och vice ordförande.

Suppleanterna inträda i den ordning, fullmakten utvisar.

§ 58.

Nämnden skall samlas i Karlstad, så vida viktiga hinder ej möta, i hvilket fall Konungen eller konungamaktens utöfvare utser annan lämplig samlingsort inom rikena, dock ingen af hufvudstäderna.

Konungen eller konungamaktens utöfvare bestämmer dagen, då Nämnden skall sammanträda, senast till den tjuguförsta dagen efter utgången af den för Nämndens utväljande i föregående § stadgade tid.

Af suppleanterna skola minst tio från hvardera riket till samlingsstället medfölja.

§ 59.

Nämnden sammanträder klockan tolf middagstiden å utsatt dag och ställe, hvarefter fullmakterna uppläsas och val till gemensam ordförande före-

tages. Detta val, som ledes af den äldste utaf de i § 57 nämnde ordförande, gäller för hela den tid Nämnden är samlad. Den som erhållit de flesta rösterna är lagligen vald. Hafva två eller flera fått lika många röster, utan att större antal tillfallit någon annan, företages omval emellan dem. Blifver valet ej heller dervid afgjort, skola de, som vid omvalet erhållit de flesta rösterna, om ordförandeskapet draga lott.

Derefter utsätter Nämnden den dag, å hvilken Konung, Thronföljare, Regent eller medlemmar af Regentskap skola utväljas. Konungen eller konungamaktens utöfvare kan hos Nämnden framställa förslag å hvilken som bör väljas. Nämndens förhandlingar må dock ej i afvaktan på sådant förslag uppskjutas.

§ 60.

Alla val, som företagas af Nämnden, ske med röstsedlar, som, för att gälla, skola vara fria från all tvetydighet, enkla, utan underskrift samt inlagda i omslag af lika storlek och utseende, hvilka på förhand af ordföranden stämplas, men i öfrigt ej må vara med något märke försedda. De väljande afgifva sina röster efter upprop i alfabetisk ordning.

§ 61.

Vid val af Konung eller Thronföljare är första omröstningen fri, så att en hvar väljande kan rösta på den han helst vill hafva utkorad. På annat sätt må ingen ledamot af Nämnden någon föreslå.

Ingen anses utkorad till Konung eller Thronföljare, med mindre han erhållit åttatioen röster eller flera. Har vid första omröstningen ingen uppnått detta antal, anställes särskild votering först om den, som fått de flesta rösterna, skall antagas eller icke, och derefter, så framt han ej erhåller det föreskrifna antalet, på enahanda sätt om den, som vid första omröstningen stod honom närmast i röster, och så vidare till dess någon uppnår minst åttatioen röster. Hafva två eller flere vid första omröstningen fått lika många röster, afgöres genom lottning i hvilken ordning om dem sedermera röstas skall.

Kan valet ej heller på detta sätt bringas till slut, företages ny omröstning, vid hvilken en hvar väljande, liksom vid den första, har full frihet att rösta på den person han helst vill, äfven om denne ej förut varit föreslagen. Uppnår ej heller någon af dem, som härvid erhålla röster, det föreskrifna antalet, anställas särskilda voteringar om den ene efter den andre såsom ofvan är sagdt; och skall valförrättningen med de mellanrum i tid, som Nämnden bestämmer, enligt nu stadgade grunder framgent fortsättas till dess någon blifvit lagligen vald.

Utom sjelfva valet afgöras alla frågor, som under valförrättningen uppstå, efter de flesta rösterna, äfven om dessa äro färre än åttatioen. Äro rösterna lika delade, bestämmer ordförandens röst utslaget. Så framt minst fyratioen af Nämndens ledamöter det äska, skall omröstningen äfven i dessa frågor ske medelst slutna sedlar, såsom i § 60 om val är stadgad. Ordföranden afgifver då två röstsedlar, af hvilka den ena förseglas och afläggas för att, i fall af lika röster, bestämma utgången.

§ 62.

Skulle, emot förmodan, inträffa att Nämnden icke inom utgången af trettionde dagen efter dess första sammanträde, i föreskrifven ordning, Konung eller Thronföljare valt, skall Nämnden sluta sina förhandlingar och åtskiljas.

I fall, som nu sagdt är, skall det, om Nämnden varit samlad för att välja Konung, åligga konungamaktens utöfvare att, i den ordning § 56 föreskrifver, om sådant val ånyo foga anstalt så snart utsigt till lyckligare utgång visar sig och senast inom tre år; nationalrepresentationerna alltid förbehållet att, när de derom blifva ense, sjelfva om nytt val förordna.

§ 63.

Val af Regent försiggår på enahanda sätt som val af Konung eller Thronföljare. Har Nämnden varit samlad i trettio dagar, utan att någon erhållit det föreskrifna antalet af minst åttioen röster, företager, såsom i § 45 sagdt är, Nämnden val af Regentskap.

§ 64.

Då val af Regentskap anställles, väljer Nämnden först ordförande i Regentskapet; derefter vaxelvis en ledamot från hvardera riket, intilldess det bestämda antalet blifvit fylldt. För hvilketdera riket ledamot först skall utväljas, afgöres genom lottning. Vid valförrättningen iakttagas i öfrigt de föreskrifter, som angående konunga- och thronföljareval stadgade äro; dock att den, som erhåller de flesta rösterna, äfven om de äro färre än åttatioen, anses lagligen vald. Hafva två undfått de flesta och lika många röster, anställles omval dem emellan. Ordföranden afgifve då två röstsedlar, af hvilka den ena förseglas och afläggas för att bestämna utgången, i fall begge ånyo få lika många röster. Hafva vid första omröstningen flera än två erhållit de flesta och lika många röster, företages i den ordning, som genom lottning afgöres, omval enligt nyss angifna grunder emellan två af dem och derefter emellan den af dessa, som dervid erhåller högsta röstetalet, och en af de öf-

riga, och så vidare intilldess alla hafva varit under sådant omval, och anses den lagligen vald, som vid sista voteringen erhåller de flesta rösterna.

Vid val af de regentskapsmedlemmar, som utses särskildt för hvardera riket, föres ordet af den, som, enligt § 57, är ordförande för Nämndens ledamöter från det rike, för hvilket det skall väljas.

§ 65.

Alla Nämndens förhandlingar försiggå inom lyckta dörrar.

Innan Nämnden åtskiljes skall på hvardera rikets språk uppsättas protokoll. I detta införes hvilken som blifvit vald, och, om val ej kommit till stånd, tillkännagifvande derom, i begge fallen utan närmare upplysning, huru omröstningarne utfallit. Protokollen underskrifvas af närvarande medlemmar af Nämnden, minst åttatioen, och öfersändas utan uppehåll det Svenska till Sveriges Riksdag och det Norska till Norges Storting, hvilka derefter underrätta Konungen eller konungamaktens utöfvare om valförrättningens utgång.

De protokoll eller anteckningar, hvilka i öfrigt må hafva blifvit under förrättningen förda, skola efter dess slut förseglas och må ej förr än efter femtio års förlopp öppnas, med mindre Konungen och begge nationalrepresentationerna dertill lemna samtycke.

VIII. Allmänna bestämmelser.

§ 66.

Regent kan icke ställas under åtal för sina regeringshandlingar, ej heller Prins i hans egenskap af ordförande i Regering eller Regentskap. Andra ledamöter i sådana Regeringar, medlemmar i det unionella Statsrådet, rådgifvare vid diplomatiska ärendens behandling och i gemensamma kommandomål, äfvensom medlemmar af den Nämnd, som har att välja Konung, Thronföljare, Regent eller Regentskap, äro ansvarige, men endast i det rike, hvar till de höra, och enligt der gällande lag.

§ 67.

1. Embets- och tjänstemän i Utrikes-departementet lyda såsom sådana under Svensk rätt.

2. Sändebud hos främmande makter, samt öfrige vid beskickningarne anställde embets- och tjänstemän, kunna för embetsförbrytelser endast tilltalas efter Konungens befallning och i det af rikena, Han bestämmer. Konsuler

tilltalas för embetsförbrytelser i det af rikena, Konungen förordnar, så vida icke förbrytelsen innefattar förnärmelse särskildt emot det ena riket eller dess undersåtare, i hvilket fall den skyldige ställes till ansvar inom detta rike.

§ 68.

1. Med de inskränknings, som blifva en följd af hvad här nedan i mom. 2 och 3 stadgas, är hvarterdera rikets nationalrepresentation berättigad, att i den ordning rikets särskilda grundlag bestämmer, i original eller bestyrkt afskrift, erhålla del af protokoll med tillhörande handlingar i alla mål, som varit behandlade i det unionella Statsrådet, samt i mål, som varit föredragna i Interimsregeringen och antingen särskildt angå detta rike eller äro att hänföra till de i § 15 mom. 1 och 2 nämnda.

2. De i mål, som angå förhållandet till främmande makt, och i gemensamma kommandomål förda protokoll med tillhörande handlingar kunna fordras meddelade, men allenast i hvad de angå allmänt kända och af vederbörande granskande myndighet särskildt uppgifna händelser. Utlemnande af handlingarna kan äfven i dessa fall nekas, när de af viktiga orsaker anses böra hållas hemliga.

Förbund, traktater, konventioner och andra dylika aftal med främmande makter skola alltid, när så äskas, framläggas för en hvar af rikenas nationalrepresentationer. Härifrån undantagas hemliga artiklar, som dock ej må strida mot de offentliga.

3. I fråga om meddelande af protokoll och handlingar i kommandomål, som angå allenast det ena riket, gäller hvad derom i detta rikets grundlag må finnas föreskrifvet.

4. Utan samtycke af Konungen eller den, Han dertill bemyndigat, må protokoll eller handling, hvarom i denna § mom. 1 och 2 förmäles, ej före femtio år efter protokollets eller handlingens datum andra än förenämnde myndigheter delgivas. Vid meddelandet till dessa myndigheter af de i mom. 2 omförmälda protokoll och handlingar kan Konungen fästa det förbehåll, att desamma innehåll ej må till andras kunskap komma, utan så vidt det finnes nödigt i följd deraf att åtal anställas eller annan grundlagsenlig åtgärd vidtages mot någon Konungens rådgifvare.

§ 69.

Infödda eller naturaliserade medborgare i det ena riket hafva inom det andra, lika med dess infödda medborgare, rätt att ega och besitta fastighet samt, när de i riket hafva bosatt sig, att der idka alla lofliga näringar.

§ 70.

Skulle de förenade rikenas örlogsflagg eller unionsvapen komma att af Konungen förändras, skall dervid iakttagas att rikenas jemlikhet äfven framdeles betecknas.

§ 71.

Denna Föreningsakt, som innehåller alla bestämmelser angående de förenade rikenas unionella förhållande, skall i begge rikena hafva kraft och giltighet såsom grundlag och gälla framför deras särskilda grundlagar. Vid de tillfällen, då ed aflägges till någotdera rikets grundlagar eller konstitution, anses föreningsakten derunder inbegripen.

Ändringar i eller tillägg till Föreningsakten kunna endast ske genom Konungens samt begge rikenas nationalrepresentationers sammanstående beslut och för öfrigt i den ordning, som för grundlagsförändringar i hvartdera riket bestämmes; dock att Konungens sanktion af förändringar i eller tillägg till denna akt kan meddelas inom sextio dagar efter det den af nationalrepresentationerna, som senast handlagt ärendet, åtskiljts.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

C A R L.

Louis De Geer.

Utdrag

*Utdrag af Protokollet öfver ett Justitie-Departements-
ärende, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti sam-
mansatt Svenskt och Norskt Stats-Råd å Stockholms
Slott Lördagen den 12 September 1868,*

i närvaro af:

Hans Excellens Justitie-Statsministern, Herr Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Statsministern för Utrikes ärendena, Herr Grefve
Wachtmeister,

Hans Excellens Norska Statsministern, Herr *Sibbern*,
Svenska Statsråden: Friherre *af Ugglas*,

Bredberg,
Thulstrup,
Carlson,
von Ehrenheim,
Abelin,
Berg,
Adlercreutz.

Norska Statsråden: *Möinichen*,
Manthey.

Sedan Kongl. Maj:t, i sammansatt Svenskt och Norskt Statsråd den 12 November 1867, infortrat Norska Regeringens utlåtande öfver det förslag till Föreningsakt emellan Sverige och Norge, som blifvit utarbetadt af den komité Kongl. Maj:t den 6 Februari 1865 i nåder förordnat, samt, till följd af Kongl. Maj:ts i Norskt Statsråd den 30 Juli 1868 fattade beslut, Norska Regeringens sålunda infortrade utlåtande af den 17 i samma månad blifvit till Svenska Justitie-departementet aflemnadt, så anmälde nu Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern bemälde komité's förslag jemte Norska Regeringens deröfver afgifna utlåtande, hvilket finnes detta protokoll bilagdt, dervid Hans Excellens, efter redogörande för berörde handlingars innehåll, i underdånighet anförde:

”Med afseende å den olika tydning, som föreningsvilkoren stundom varit underkastade, anser jag det vara för föreningens framtid af stor vigt, att de båda folken komma till en öfverensstämmande uppfattning om sjelfva väsendet af den förening, som nu i mera än femtio år dem emellan egt rum, och uttala ett gemensamt erkännande af den ståndpunkt, från hvilken de vilja fortsätta föreningens vidare utveckling, äfven om detta uttalande icke i och för sig innebure något egentligt steg framåt i nämnda afseende.

Genom antagande af komitéens förslag skulle icke allenast detta mål vinnas och de otydligheter i nu gällande föreningsstadganden, som vid dessas tillämpning gifvit anledning till stridigheter, blifva undanröjda, utan ock, efter mitt omdöme, ett så stort steg vara taget till föreningens utveckling, som under närvarande förhållanden kan med någon utsigt till framgång försökas, och snarare synes det mig vara att befara, det komitéen gått gränsen af det ännu utförbara alltför nära, än jag tror tidpunkten mogen för att steget kunde uttagas ännu längre.

Vid uppgörande af förslag till ny Föreningsakt får nemligen icke uteslutande afseende fästas vid den ene eller andre enskildes eller den ena eller andra nationens önskningsar eller föreställning om hvad föreningen borde vara, utan det måste framför allt tillses, att icke några andra förändringar af det bestående föreslås, än de, som med sannolikhet kunna påräkna båda nationernas frivilliga bifall; och då föreningen, huru mycket den än befäst sig i folkens sinnen och vunnit i inre styrka, likväl hittills stått nästan alldeles stilla i konstitutionel utveckling under hela sin tillvaro, torde icke alltför stora förhoppningar kunna ställas på den närmaste framtiden. Mig synes det icke otillfredsställande, om nu på en gång kan vinnas allt hvad komitéen föreslagit, deribland ingå så viktiga förbättringar, som t. ex. införandet af en verkligt unionell Regering för alla de ärenden, som kunna räknas till gemensamma; stadgandet af konstitutionella former för en gemensam lagstiftning angående gemensamma intressen; betydligt utsträckta föreskrifter om båda rikenas inbördes skyldighet att deltaga i det gemensamma försvaret, o. s. v. Och jag hemtar hopp om framgång för dessa stadganden derifrån, att de, sådana de af komitéen föreslagits, hvila på en rättvis grund och lika mycket afse båda de förenade folkens bästa.

I öfverensstämmelse med hvad jag under revisionsfrågans föregående handläggning haft tillfälle i underdånighet yttra, anser jag visserligen, lika med den sednaste Unions-komitéens Svenska ledamöter, att föreningsfördraget icke kan på ett tillfredsställande sätt slutligen ordnas, utan att en viss beslutanderätt och kontroll öfver de unionella ärendenas förvaltning uppdrages åt ett Unionsparlament. Redan före komitéens tillsättning hade jag emellertid kommit till den öfvertygelsen, att ett sådant parlament icke under närvarande förhållanden skulle kunna komma till stånd, en uppfattning, hvilken också icke

otyddigt synes mig framgå ur Eders Kongl. Maj:ts till grund för komitéens uppdrag lagda dictamen till Statsråds-protokollet för den 18 Februari 1862. Förhandlingarne inom komitéen lemna blott ett ytterligare bevis på riktigheten af denna uppfattning, och vid sådant förhållande finner jag mig icke kunna tillstyrka, att något förslag om en unionell representation nu skulle framläggas.

Vanligen förekommer ock i historien *representation* såsom någonting till tiden sednare än *regering*, och det är först sedan vi fått en gemensam regering för de unionella ärendena, som behofvet af en gemensam representation sannolikt skall komma att klart inses. Saknaden deraf skall tvifvelsutan göra sig känbar för båda folken, men det Svenska blir visserligen icke dervid det mest lidande. Liksom t. ex. Sveriges representation hittills i första hand sjelfständigt pröfvat och bestämt anslagen till civillistan och de utrikes angelägenheterna m. m., under det Norges representation snart sagdt alltid fogat sig efter de af Sverige antagna grunder och i förhållande dertill bestämt sina bidrag, så skall ock troligen äfven framgent det mindre riket i de flesta fall finna sig föranlåtet att följa det störres initiativ, tilldess bådas röster kunna göra sig samtidigt hörda. Äfvenså lärer ock Norge svårigen kunna ernå uppfyllandet af sitt berättigade anspråk på en full likställighet med Sverige i fråga om de utrikes angelägenheterna förr än en gemensam representation härtill bereder utväg. Sverige kan derföre lungt afvakta den tidpunkt, då fråga om en gemensam representation väckes från Norsk sida.

För öfrigt instämmer jag i hvad chefen för Norska Justitie- och Politidepartementet i sitt af Norska regeringen biträdda utlåtande yttrat om antagligheten af komitéens förslag i sin helhet, och derom att, då komitéens förhandlingar nödvändigt måste hafva antagit något af en underhandlings natur, förslagets särskilda delar betinga eller förutsätta hvarandra, så att hvarje mera betydande förändring, som från det ena riket kunde önskas, lätteligen skulle kunna förrycka förhållandet och medföra, att nya förändringar äskades från det andra eller måhända, att det hela blefve otillfredsställande.

I fråga om sättet för diplomatiska ärendens handläggning, finner jag komitéens förslag riktigt ej mindre från *unionell* synpunkt, derigenom att det åt Norge tillerkänner så mycket deltagande i dessa ärendens handläggning, som, i saknad af en unionell representation, låter förena sig med bibehållandet af en ensamt inför Svenska representationen ansvarig Svensk Utrikes Minister, ett deltagande, som måste vara vilkoret för att ett kraftigt uppträdande till upprätthållande af styrelsens yttre politik skall i behofvets stund kunna äfven af Norge med säkerhet påräknas, än ock från Svensk *konstitutionell* synpunkt, dymedelst att dels närmare föreskrifter blifvit meddelade om vidden af den förberedande handläggning af diplomatiska ärenden, som må ega rum utan anmälan vare sig i ministerijelt eller fulltaligt Stats-Råd,

angående hvilket ämne nu gällande stadganden i vår Regeringsform synas mig vara alltför otydliga och obestämda och dels de viktigare diplomatiska frågorna, af hvilka de förnämsta såsom om krig och fred med flera icke heller nu kunna slutligen afgöras, utan att hela Stats-Rådet öfver dem höres, bringas in i Stats-Rådet under ett så tidigt stadium, att ej äfventyras må, det hvarje råd i ämnet kommer för sent. På sätt komitéen upplyser, har den ock härvid endast velat till lag upphöja den praxis, som till följd af omständigheternas tvång gjort sig gällande, och för min del kan jag icke finna något hinder för en dylik åtgärd i den omständigheten, att icke en unionell representation samtidigt kan tillvägabringas. Bristen på en dylik representation synes mig tvärtom göra det ännu angelägnare att å ifrågasvarande ärendens handläggning bereda åtminstone den kontroll, som bör vinnas genom öfverläggningar inom ett fulltaligare Stats-Råd. På intet sätt lär det väl i alla fall kunna förhindras Norge att hysa en åsigt i afseende å den utrikes politiken, och vådan af meningsskiljaktigheter härutinnan rikena emellan är visserligen icke mindre derföre att Norge nu är i en obiligt hög grad betaget möjligheten att i detta ämne utkräfvå någon konstitutionell ansvarighet.

Likaledes kan jag icke finna skäl att göra den föreslagna Föreningsaktens godkännande beroende deraf att en lag angående storleken af hvartdera rikets krigskontingent blefve samtidigt antagen. Frånvaron af en sådan lag gör icke något enda stadgande i Föreningsakten mindre behöfligt eller önskvärdt. Antagandet af en dylik lag kan ej heller anses såsom ett större medgifvande af det ena riket än af det andra, så att det innefattade ett slags valuta, hvaraf motsvarande medgifvanden å andra sidan äro betingade. I närvarande ögonblick och medan Sveriges armé utgör föremål för ännu ej pröfvade och godkända planer till en väsendtligen förändrad organisation, föreställer jag mig att det från Svensk sida skulle vara synnerligen svårt att ingå på en sådan lag, utan att fordringarne derpå skulle ställas alltför låga. Det är möjligt att denna svårighet kan så tidigt afhjelpas att den ifrågasatta lagen kan komma till stånd samtidigt med det slutliga afgörandet af förslaget till Föreningsakt, men, då säkerhet derom icke gifves, torde redan af detta skäl försigtigheten bjuda att icke göra Föreningsakten häraf beroende.

Hvad angår de af Norska regeringen mot vissa punkter af komitéens förslag framställda anmärkningar, så finner jag, beträffande först bestämmelserna i § 8 och 1:a punkten af § 9, dessa stadganden vara af större betydelse än Norska regeringen synes hafva velat tillägga dem. De öfverensstämma visserligen för det närvarande med båda rikenas grundlagar, men genom deras intagande i Föreningsakten skulle vinnas, att intetdera riket kunde så ändra sin särskilda grundlag, att Konungen i detta rikets inre angelägenheter förlorade sin allena beslutanderätt och t. ex. såsom i Sverige

under frihetstiden i vissa regeringsärenden endast egde rösta med Rådet. Och då jag finner det för föreningen betryggande, att icke konungamakten i någotdera riket kan i detta fall inskränkas, synes mig berörde §§ böra i enlighet med komitéens förslag bibehållas.

Deremot har jag, på de af Norska regeringen åberopade skäl, icke något att invända mot, att i första punkten af § 33 orden "i viktigare fall" utgå.

I § 35 har Norska Regeringen föreslagit en redaktionsförändring, hvilken förklaras icke afse någon ändring i meningen, men anses nödvändig *dels* för att förebygga allt missförstånd derom, att icke paragrafens första punkt skulle uppfattas såsom innehållande en mera absolut föreskrift om tillvägbringande af den der ifrågasatta gemensamma lag, än som är förenlig med paragrafens fjärde punkt, jemförd med § 29 mom. 3, enligt hvilken en sådan lag är beroende af sammanstående beslut af Konungen och båda Nationalrepresentationerna; och *dels* för att tillvägbringa den behöfliga logiska öfverensstämmelsen emellan paragrafens båda ifrågavarande punkter. Möjligheten af ett så beskaffadt missförstånd om meningen är för mig ofattlig, då 1:a punkten i paragrafen icke innehåller någon föreskrift, huru den gemensamma lagen skall stiftas, men den 4:e punkten innehåller en sådan, hvaraf alldeles oförtydligt följer, att tillkomsten af denna lag är beroende af båda Nationalrepresentationernas frivilliga bifall och att, såsom Norska Regeringen också anmärker, det kommer att stå hvilkendera af dem som helst öppet att icke antaga något förslag till lag, hvars ändamålsenlighet icke å båda sidor erkännes. Icke heller kan jag finna någon brist på logisk öfverensstämmelse emellan den förutsättning om eller det kraf på en sådan gemensam lag, som finnes i första punkten, och den hänvisning om sättet för lagens stiftande, som innehålles i den sista. Sådana förutsättningar eller kraf äro i grundlagar ganska vanliga och finnas t. ex. i ursprungliga lydelsen af vår Rege-
ringsförmis § 85 och i Norska grundlagens § 7 2:dra punkten, samt § 94.

Jag kan derföre icke finna att § 35 i komitéens förslag tar för någon förändring på de af Norska Regeringen framställda grunder. Den föreslagna redaktionen finner jag i alla händelser oantaglig, *dels* emedan den mening, som på Norska läser kunna uttryckas med orden "söges fastsat", icke kan i Svensk lagstil återgifvas utan en längre omskrifning, och *dels* derföre att denna redaktion skulle innebära ett antagande på förhand, att den ifrågasatta gemensamma lagen icke skulle komma till stånd samtidigt med Föreningsakten, ehuru komitéen särskildt framhållit önskligheten deraf. Komitéens redaktion är deremot lika riktig, antingen den ifrågasatta lagen tillkommer samtidigt med Föreningsakten eller icke.

Biträdande den af Norska Regeringen föreslagna omflyttning af några ord i § 42, hyser jag någon tvekan, om icke den tillåtelse, som i 1:a punk-

ten af denna § lemnas Konungen att med begge Nationalrepresentationernas samtycke för sin regeringstid eller någon del deraf förordna Regent eller Regentskap bort inskränkas så, att densamma icke jemväl kunde omfatta de fall, att Konungen förblifver sjuk eller utrikes utöfver ett år, dervid jag i synnerhet fäster vigt vid det sistnämnda af dessa fall. Den i vår Regeringsform åt Representationen gifna rättighet att då taga den författning om rikets styrelse, hvilken Representationen nyttigast finner, måste tvifvelsutan utgöra ett starkt band, om ett sådant skulle behöfvas, på hvarje Konung att icke emot Representationens vilja alltför länge vistas utom sina riken. Detta band upphör att finnas till, om, på sätt enligt komitéens förslag kan ske, förordnande meddelas utan inskränkning för en Regent eller ett Regentskap att under en Konungs hela lifstid föra riksstyrelsen i Konungens och Thronföljarens frånvaro. Då det emellertid jemväl, efter komitéens förslag, står Nationalrepresentationerna öppet att så begränsa sitt samtycke till ett dylikt förordnande, att det icke omfattar ifrågavarande fall, torde det icke vara nödvändigt att i denna del af förslaget göra någon ändring.

Den viktigaste anmärkningen är utan tvifvel den, som afser de af komitéen föreslagna stadganden att vid konunga- och thronföljareval ingen skall anses vald med mindre, än att han erhållit absolut röstpluralitet samt att, derest sådan pluralitet icke af någon vinnes, valförrättningen skall upplösas och nytt val efter längre eller kortare tid åter företagas. Erkännande giltigheten af hvad Norska Regeringen framhållit om den olägenhet och fara, som kan uppstå genom en längre tids uppskof med *konungaval* under en thronledighet, kan jag deremot icke annat än finna förhållandet helt annorlunda, då fråga är om *thronföljareval*. Så länge en Konung finnes, synes det mig vida mindre betänkligt att uppskjuta med valet af hans efterträdare, än att framtvinga en thronföljare emot det ena landets genom dess valmän enhälligt uttalade vilja. I fråga om detta sistnämnda val måste jag derföre åt komitéens förslag gifva företräde framför hvad Norska Regeringen ifrågasatt att sätta i stället; och såvida som förfarandet vid konungaval och thronföljareval bör vara lika, anser jag det vara viktigare att föreskrifterna äro afpassade efter hvad som för val af Thronföljare befinnes bäst, än att de, mindre väl lämpade härtill, hufvudsakligen äro beräknade för konungaval. Det är nemligen antagligt att i de flesta fall faran af thronledighet skall kunna förebyggas genom ett i rätt tid anställt thronföljareval och att således konungaval ännu mera sällan än thronföljareval skall komma i fråga. Men äfven med uteslutande afseende å konungaval finner jag tvifvelaktigt, om det af Norska Regeringen framställda alternativ skulle vara ändamålsenligare än komitéens. Särskildt skulle jag, om Norska Regeringens grunder i öfrigt godkändes, deruti önska den förändring, att, derest vid valet två personer erhöllo de flesta och lika många röster, afgörandet heldre finge

bero på lottkastning än läggas i händerna på ordföranden i valnämnden. I händelse af olika meningar efter nationaliteterna skulle nemligen eljest ledamöterna af valnämnden från det rike, som ordföranden tillhörde, på förhand veta, att deras mening skulle segra, om de icke gjorde någon eftergift, en omständighet, som icke kunde hafva någon förmånlig inverkan på möjligheten af en öfverenskommelse.

För egen del har jag inga ändringsförslag att framställa, men anser mig böra fästa uppmärksamheten på ännu en omständighet. Då nemligen Föreningsakten icke kan vinna någon giltighet utan bifall af de lagstiftande makterna i båda rikena och i detta fall skiljer sig från rikenas särskilda grundlagar, torde det böra tagas i öfvervägande huruvida någon framställning bör ske till Representationerna angående den form, under hvilken den föreslagna gemensamma grundlagen bör utfärdas, i händelse den blifver vederbörligen antagen. Nu gällande Riksakt har i hvartdera riket, på dess språk, blifvit utfärdad med en af samtliga ledamöterna i båda rikenas Representationer undertecknad ingress, deruti Representationerna gemensamt göra vederbörligt, att de om samma Akt öfverenskommit; hvarjemte finnes Konungens derå meddelade sanktion och påbud om författningens efterlemnad. Förhållandena äro nu i flera afseenden skiljaktiga från dem, som egde rum vid Riksaktens stiftande. Båda Representationerna voro då samtidigt samlade och fattade sitt beslut med några få dagars mellanrum. Någon säkerhet att så jemväl nu må komma att ega rum kan icke beredas, äfven om den utväg att i Sverige uppskjuta frågans slutliga afgörande, som 64 § Riksdags-ordningen erbjuder, tages i beräkning, en utväg, som det för öfrigt icke beror på Konungen ensam att anlita, men i samma mån som Representationernas beslut komme att fattas å mera skiljda tider, skulle deras gemensamma kungörelse förefalla mera oegentlig. Härtill kommer att initiativet till utfärdande af en särskild Riksakt togs från Representationernas sida och att bådas beslut således erfordrade Konungens sanktion, under det nu är fråga om en Konungens Proposition, hvilken, enligt Svensk grundlag, om den af Riksdagen godkännes, eger kraft af lag utan sanktion, men deremot i Norge måste sanktioneras före slutet af det Storthing, under hvilket beslutet fattas. Vid sådana förhållanden torde ock förfaringssättet icke kunna blifva alldeles lika. Men då sjelfva formen för utfärdandet af en grundlag och dess ingress icke läser i något fall behöfva behandlas i samma ordning som sjelfva grundlagen, hvilket åtminstone icke plägat ske i Sverige, torde, äfven om någon framställning från Kongl. Maj:t skulle i detta afseende finnas lämplig, en sådan icke behöfva ske förr än närmare den tid, då det slutliga afgörandet förestår. Derest hvarken en sådan framdeles sker eller någondera Representationen väcker fråga om antagande af en gemensam ingress, ser jag intet hinder

för utfärdandet en sådan förutan, t. ex. på det sätt, att Kongl. Maj:t, med tillkännagifvande att båda Representationerna, hvar för sig, bifallit den Kongl. Propositionen, — dervid, om så nödigt anses, sjelfva de för bifallet å ömse sidor begagnade ordalagen kunna jemte underskrifterna i kungörelsen intagas, — i båda rikena påbjuder den antagna grundlagen till efterlefnad. På dessa skäl finner jag åtminstone för närvarande ej anledning att angående ifrågavarande ämne något hemställa.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, hemställer jag i underdånighet att Eders Kongl. Maj:t nu täcktes besluta att föreslå Sveriges Riksdag och Norges Storting vid deras nästa sammanträden, att såsom grundlag i stadgad ordning antaga komitéens af mig nu anmälda "Förslag till Föreningsakt emellan Sverige och Norge," utan andra förändringar, än de i §§ 33 och 42 af Norska Regeringen föreslagna, samt att nådiga Propositioner härom måtte i hvarterdera rikets särskilda Stats-Råd utfärdas".

Stats-Rådets Svenska ledamöter instämde i hvad Herr Justitie-Statsministern hemställt.

Den Norska Statsråds-afdelningens ledamöter anförde i underdånighet, att likasom de i allt väsentligt hänförde sig till Norska Regeringens utlåtande, så funno de, hvad särskildt angår Unions-komitéens förslag till 35 § 1:a punkten, att det visserligen i och för sig betraktadt kunde hafva varit önskligt att densamma underginge en förändring i den af Norska Regeringen antydda riktning, men att de icke desto mindre, då det, efter hvad Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern anfördt, blefve så mycket mera klart att komitéens förslag i denna punkt icke i meningen afviker från den af Norska Regeringen föreslagna redaktion, samt, i betraktande af den af Hans Excellens antydda språksvårighet, icke droge i betänkande att också i denna punkt biträda hvad af Herr Justitie-Statsministern blifvit hemställt.

Hvad Herr Justitie-Statsministern hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla, under förklarande, att Hans Maj:t funne frågan om en förändring i den af komitéen föreslagna lydelsen af 35 § 1:a punkten vara utan praktisk betydelse, då man å ömse sidor är ense derom, att, äfven utan förändring, tillkomsten af den uti nämnde lagrum afsedda gemensamma lag är, likasom Föreningsakten, beroende af båda Nationalrepresentationernas frivilliga bifall, och att det kommer att stå hvilken af dem som helst öppet, att icke antaga något förslag till en sådan lag, hvars ändamålsenlighet icke å båda sidor erkännes.

Ex protocollo

E. Helling.

Öfversättning

af

**Kongl. Norska Regeringens underdåniga betänkande af
den 17 Juli 1868.**

Chefen för Justitie- och Politie-departementet, Statsrådet Meldahl anförde i underdånighet:

Sedan den genom Kongl. Resolutionen af den 6:te Februari 1865 nedsatta komitée af Norske och Svenske män, som haft sig uppdraget att, i öfverensstämmelse med de af Hans Maj:t Konungen i sammansatt Stats-Råd den 18 Februari 1862 uppgifna grunder, utarbета förslag till de förändrade bestämmelser angående de förenade rikenas inbördes förhållande, som kunde finnas nödvändiga och ändamålsenliga, den 29 Augusti 1867 afgifvit underdånigt betänkande angående revision af Föreningsakten mellan Norge och Sverige jemte motiveradt förslag till omarbetad Föreningsakt mellan rikena, samt detta komitéens arbete blifvit tryckt och tillgängligt för allmänheten i begge rikena, behagade Hans Maj:t Konungen i sammansatt Stats-Råd den 12 November 1867 befalla, att Norska Regeringens Betänkande angående nämnda förslag skulle inhemtas.

Då nu Departementet, till hvars behandling detta ärende blifvit öfverlemnadt, går att göra detsamma till föremål för underdånig föredragning, har det ej ansetts obehöfligt att förutskicka någon utförligare framställning af de åtgärder, som hittills blifvit vidtagna för en revision af föreningsbestämmelserna. Såväl den äldre, genom Kongl. Resolution af den 30 Januari 1839 nedsatta och genom Kongl. Resolution af den 7 December 1843 med utvidgad fullmakt försedda komitéens den 4 November 1844 afgifna motiverade förslag till ny Föreningsakt, som den Norska Regeringens deröfver inhemtade underdåniga betänkande af den 27 Februari 1847 hafva begge, i enlighet med Hans Maj:t Konungens den 18 Februari 1862 gifna föreskrift, blifvit tryckta och finnas intagna i Storthings-förhandlingarne för 1862—63, 1:sta B. S. N:o 3; och hvad i afseende å revisionsfrågan tilldragit sig, efter det Norska Regeringen afgifvit sitt nyssnämnda Betänkande, är i den sist nedsatta komitéens betän-

kande så fullständigt angifvet, att Departementet kan inskränka sig till att i dessa delar hänvisa till detsamma.

Af allt, som förekommit, framgår, att, i fråga om behovet och önskvärdheten af förbättrade och mera tydliga bestämmelser angående flera föreningen vidkommande förhållanden icke i och för sig på något stadium af frågans behandling från Norsk sida visat sig någon meningsskiljaktighet. Det var de från Norsk sida i denna riktning uttalade önskningsar, som år 1837 föranledde nedsättandet af den första Unionskomitéen, och det var denna komités under dess arbete vunna erfarenhet af hvad som till ett ändamålsenligt utförande af dess uppdrag erfordrades, som föranledde den utvidgade fullmakt, hvilken 1843 blef komitéen gifven. Då Norska Regeringen 1847 afgaf sitt betänkande öfver nämnda komités förslag till ny föreningsakt emellan rikena, uppstod hos densamma intet tvifvel om lämpligheten af revisionsfrågans befrämjande, under det att den i flera af förslagets särskilda bestämmelser tillstyrkte icke oväsentliga förändringar.

Äfven då frågan år 1860, efter flerårig hvila, från Svensk sida å nyo bragtes å bane under omständigheter och på ett sätt, som här i landet framkallade en uppfattning, åt hvilken Sthorthingets underdåniga adress af den 23 April 1860 gaf uttryck, var det icke önskvärdheten af rättelse och förbättringar i unionsbestämmelserna, som förnekades, utan endast fruktan för, att man under dåvarande omständigheter skulle sökt gifva revisionen en för Norge otillfredsställande karakter, som förmådde Storthinget antaga, att tidpunkten då icke var lämplig för återupptagande af revisionsförhandlingarne. Det var ej för revisionsarbetets öfvergifvande, utan blott för dess uppskjutande "till en framtid, då en sannare uppfattning af förhållandet mellan rikena äfven i Sverige hade gjort sig gällande", som Storthinget uttalade sig, framhållande tillika, att en revision från Norsk sida icke kunde ega rum utan på den i Riksakten gifna grundval, nemligen rikenas likställighet och hvarterdera rikets sjelfbestämmelserätt i alla ärenden, hvilka ej betecknades såsom unionella. I samma riktning yttrade sig Norska Regeringen i sitt underdåniga betänkande af den 21 Oktober 1861, hvori också afstyrkandet af den Svenska Justitiestatsministerns förslag om att då nedsätta en komité för revision af unionsbestämmelserna grundades dels på de för handen varande, för ett sådant arbete ogynnsamma förhållandena i öfrigt, dels på det omfång och den riktning af revisionen, som i Justitiestatsministerns underdåniga anförande af den 9 April 1861 funnos angifna.

Såsom allmänna villkor för ett gynnsamt resultat af förhandlingarne angående de unionella förhållandena framhölls i betänkandet, att utgångspunkten kunde tagas från en erkänd gemensam grund, bildad af de å alla håll tidigare erkända hufvudprinciperna för föreningen, och tillika att arten och omfånget af de ämnen, som efter hand gjordes till föremål för förhandlingarne,

lämpades efter den utsigt, tidsomständigheterna kunde gifva, på en ömse-sidig god vilja att befordra förhandlingarnes fortgång mot det på en sådan grund eftersträfvade gemensamma målet.

Den fruktan, som således i Norge uppstått att åt en blifvande revision af föreningsakten skulle gifvas en grund, som icke öfverensstämde med rikenas likställighet, eller en riktning och ett omfång, som ginge hvarterda rikets sjelfständighet för nära, fann Hans Maj:t lämpligt att söka få aflägsnad så fort som möjligt, hvarför Hans Maj:t i sitt nådiga diktamen af den 18 Februari 1862, efter att hafva uttalat sin öfvertygelse om att en revision af föreningsakten påkallades af begge de förenade rikenas sanna intresse, uttryckligen förklarade icke allenast, att de nya bestämmelserna borde hvila på den principiella likhet, som utgör grundvalen för föreningen emellan två fria och sjelfständiga folk, utan ock, att föreningen icke må föras utom det område, som låter förena sig med dess ursprungliga syfte och karakter samt med hvarterda rikets sjelfständighet, och att bestämmelserna borde affattas med försigtig hänsyn till det bestående och blott åsyfta att förbättra detta i riktingar, der förbättring påtagligen kräfdes af den större insigt och fördoms-frihet, som borde vara vunnin genom ett halft århundrades framåtskridande, och framför allt i riktingar, der full trygghet för det ena eller begge rike-nas intressen erkändes nu icke vara för handen, men kunna helt och hållet eller i större mån än för närvarande tillvägbringas.

Genom detta Hans Maj:ts yttrande, som, så vidt känt är, hvarken i Norge eller Sverige framkallade någon afvikande meningsyttring, men hvori det Norska Storthinget den 14 Juni 1863 förklarade sig erkänna ett uttryck af samma uppfattning af vilkoren för en revision, som i Storthingets adress af den 23 April 1860 voro anförda, var revisionen för framtiden ställd på fast grund. Dess befordrande, för så vidt det berodde af den verkställande magten, var gifvet; blott tidpunkten var flyttad till en framtid, som Hans Maj:t hoppades icke vara aflägsen och åt revisionen sjelf var både med hänsyn till principer och till utsträckning gifven en fast och be-tryggande grundval.

Att mot revisionens återupptagande på en sådan grundval och med en sådan begränsning icke från Norsk sida kunde framställas någon invändning, så snart det lät sig antagas att en motsvarande uppfattning äfven i Sverige kunde vänta villig anslutning, följde icke allenast af sakens hela utveckling och samtliga gjorda uttalanden, utan omedelbart deraf, att intresset för revisionens lyckliga fullbordande ingalunda kunde anses mindre på Norsk än på Svensk sida.

Då Svenske Justitie-statsministern den 4 Januari 1865 föreslog, att saken måtte tagas under behandling, skedde detta, såsom det låg i sakens natur, med hänvisning till ofvannämnda nådiga diktamen och, då revisionens

grund och karakter i och med detsamma voro gifna, var det blott sin uppfattning af revisionsarbetets nödvändiga begränsning, som den Norska Regeringen fann lämpligt att, så vidt möjligt var, på förhand närmare tydliggöra i dess underdåniga Betänkande af den 28 Januari 1865.

Vid den ställning saken hade fått genom det nådiga förklarandet den 18 Februari 1862 måste bedömandet af frågan, när den gynnsamma tidpunkten för arbetet kunde anses för handen, såsom väsendtligen beroende på huruvida i Sverige hade inträdt en mot det Norska föreställningssättet svarande uppfattning, hufvudsakligen grundas på dess kännedom om de Svenska förhållandena, som endast hos Hans Maj:ts Svenske rådgifvare kunde finnas.

Att man icke misstagit sig vid valet af tidpunkt bevisas, efter Departementets förmenande, bäst af den enighet, som under den nedsatta gemensamma komitéens arbete varit rådande mellan komitéens Norska och Svenska medlemmar och som härleder sig från den af de Svenska ledamöterna äfven uttryckligen uttalade öfvertygelsen, att man från Svensk sida, lika litet som från Norsk, önskade andra förändringar i det nuvarande föreningsaftalet, än sådana, för hvilka välvilligt tillmötesgående kunde påräknas hos begge folken. Med denna uppfattning å begge sidor, och endast med den, kunde med trygghet och lugn arbetas på de förbättringar, för hvilka föreningsakten är mottaglig, och det är Departementets öfvertygelse, att det af komitéen aflemnade förslaget i sin helhet bär prägeln af denna uppfattning äfvensom af ett omsorgsfullt iakttagande af den försigtiga hänsyn till det bestående, som deri utlofvas.

Beträffande behandlingen i öfrigt af detta förslag tillåter Departementet sig att förutsända den anmärkningen att, efter Departementets åsigt, det icke, så framt ett praktiskt resultat skall kunna uppnås, kan ifrågasättas att i ett arbete af beskaffenhet såsom det förevarande göra någon mera ingripande förändring; utan att till besvarande endast förekommer frågan, huruvida förslaget, sådant det är, egnar sig till antagande i allt väsendtligt, under det att i motsatt fall hoppet att för närvarande genomföra den åsyftade revisionen torde så godt först som sist böra uppgifvas.

Att så är förhållandet följer icke allenast deraf, att förslaget visar sig som ett i sin helhet och i enskilda delar noga öfvervägdt och omsorgsfullt verkställt arbete, utan företrädesvis deraf att det uppstått genom upprepadt samarbete mellan män från begge rikena, hvilka under sina öfverläggningar naturligtvis med den möjligast största omsorg hafva vägt hvart enskildt rikets önskningar och kraf mot det andras och derefter med ömsesidigt tillmötesgående eller med andra ord genom förhandlingar, som nödvändigt skulle antaga något af en underhandlings natur, åstadkommit ett arbete, hvars enskilda delar betinga eller förutsätta hvarandra på det sätt, att förändringar i ett hänseende lätteligen kunde komma att störa de förutsättningar, hvarunder

enighet i andra hänseenden uppnåts. Sådant som förslaget i sin helhet nu föreligger, tror Departementet, att det med skäl kan betraktas såsom ett uttryck af hvad som i begge rikena bör kunna vänta bifall af förståndiga och fördomsfria män, hvilka med kärlek till sitt särskilda fädernesland och dess sjelfständighet förena kärlek till föreningen, under det hvarje betydligare förändring deri, som från det ena riket kunde föranledas, lätteligen skulle kunna störa förhållandet och hafva till följd, att nya förändringar från det andra riket komme att äskas eller, måhända, att alltsammans der fanns otillfredsställande. Från Norsk sida visar detta förhållande sig tydligast, om man föreställer sig, att från Svensk sida skulle föreslås förändring i afseende å någon af de förbättringar, hvarpå de Norske komité-ledamöterna för Norges del lagt särskild vikt; men det är af sig sjelf klart, att förhållandet icke gestaltar sig annorledes eller bättre, om från Norsk sida förslag gjordes till förändring i bestämmelser, för hvilkas upptagande i deras nuvarande skick de Svenske ledamöterna hafva arbetat.

Att det här anförda deremot icke hindrar en och annan rättelse eller förändring, så framt dertill efter öfvervägande från begge sidor kunde finnas skäl, är klart.

Den första frågan, som, vid bedömande af det föreliggande förslaget, må framställas, är naturligtvis, om den jemnlighet och sidoordnade ställning mellan rikena, som är föreningens grundval, fullständigt är upprätthållen så, som den vid föreningens ingående och enkannerligen genom Riksakten är erkänd och gitven. Att komitéens första och ständiga sträfvan just gått ut härpå torde redan följa af det nådiga förklarandet, som bildar revisionens utgångspunkt och arbetets grund, och vid ett noggrannt genomgående af förslagets samtliga bestämmelser visar sig, efter Departementets åsigt, ej allenast att principen upprätthållits, utan också att den afvikelse derifrån, som det nuvarande föreningsförhållandet medför, i sin viktigaste punkt blifvit förminskad och begränsad med för Norge betryggande garantier. Som bekant är, finnas nemligen tvenne punkter, hvari de hittills bestående föreningsvilkoren medföra en afvikelse från den nämnda hufvudprincipen, nemligen derutinnan att Konungens hufvudsakliga eller ständiga vistelseort förutsattes vara i Sverige och att ledningen af de förenade rikenas diplomatiska angelägenheter — när frågan om krig och fred undantages — är lagd i den Svenske Utrikes-ministerns hand, utan att någon konstitutionel kontroll eller garanti dervid, vare sig i Grundlagen eller Föreningsakten, blifvit Norge försäkrad, då föreskriften att den Norske Statsministern, eller, i händelse af förfall för honom, en ledamot af det Norska Stats-Rådet skall vara närvarande, såväl när diplomatiska angelägenheter, hvilka särskildt angå Norge, af Statsministern för utrikes ärendena föredragas till nådigt afgörande, som när i enlighet med den Svenska Regeringsformens 11 och 12 §§ diplomatiska eller

så kallade ministeriella ärenden föredragas för Konungen, endast hvilat på en Kongl. Resolution (cfr. Kongl. Resolution den 13 April 1835) likasom företagandet i sammansatt Stats-Råd till och med af de viktigaste dylika ärenden blott beror på Kongl. Resolutioner eller Konungens beslut vid särskilda tillfällen.

Hvad Konungens vinstande i hvartera riket angår, så har visserligen från Norsk sida aldrig framställts fordran på eller funnits någon förväntan om någon praktisk förändring i det bestående förhållandet, och under sådana omständigheter bifaller Departementet obetingadt komitéens åtgärd att hafva gifvit den i föreningsakten föreslagna bestämmelsen en affattning, som svarar mot dess verkliga och sanna idé, i stället för att följa den förra Unionskomitéens mera sväfvande och obestämda ordalag. Föreningsaktens första sträfvan bör tvifvelsutan vara att klart och bestämdt uttala hvad som i sjelfva verket åsyftas såsom gällande regel mellan rikena, och hvarje afvikelse derifrån skulle, om också en större likhet på papperet kunde uppnås, otvifvelaktigt i framtiden straffa sig sjelf genom att öppna dörren för strid och missnöje. Bestämmelsen är till innehållet blott ett upprepande af den Norska Grundlagens § 11; men att den med skäl blifvit föreslagen till upptagande i Föreningsakten, följer tydligen deraf, att bestämmelsen just rör föreningen, af hvilken den ensam är framkallad, och icke af någotdera riket ensidigt bör kunna förändras.

Med hänsyn till den andra afvikelsen från likställighetsprincipen, nemligen den som eger rum vid de diplomatiska ärendenas behandling, har deremot komitéen i fjerde hufvudafdelningen af sitt utkast — cfr. med hänsyn till förhållandet under interimregering §§ 51 och 54 — föreslagit, att Norske ansvarige embetsmän skulle försäkras om del uti behandlingen af dessa angelägenheter, hvilket på samma gång skulle bereda Norge den garanti och kontroll, som hittills saknats, och utjemna olikheten i rikenas ställning i dessa saker så mycket som är möjligt, medan ännu Utrikes-ministerns ställning som medlem af det ena rikets särskilda Stats-Råd bibehålles. Att sträfva till en förändring i detta sistnämnda förhållande anser Departementet som en för närvarande opraktisk tanke, under det att genom de af komitéen föreslagna reglor skulle uppnås så väsendtliga fördelar, att all verklig grund till missnöje med denna punkt af föreningsvilkoren synes böra försvinna. När nemligen, såsom af komitéen är föreslaget, alla de viktigare diplomatiska ärendena behandlas och afgöras i det unionella Stats-Rådet, hvari begge rikena efter komitéens förslag, alltid äro lika representerade, under det att den Norske Statsministern eller, i händelse af förfall för honom, en annan ledamot af det Norska Stats-Rådet, i kraft af unionsakten gifves säte och stämma i det ministeriella Stats-Rådet, kommer det, oafsedt de särskilda Statsråds-betänkanterna, aldrig att vid ärendenas afgörande saknas Norsk embetsman, som står

i ansvar för de fattade besluten, medan Utrikes-ministerns särskilda befattning inskränkes till hvad som nödvändigt måste åligga honom såsom Departementschef, nemligen sakernas förberedande och föredragning, och till och med detta med den begränsning som förslaget 23 § bestämmer och hvarvid icke allenast deltagande i förberedelsen, utan också sjelfva föredragningen i det unionella Stats-Rådet är försäkrad hvart särskildt rikets vederbörande Statsrådsledamot vid alla tillfällen, der icke sakernas rent politiska natur nödvändigt kräfer, att desamma åligga Utrikes-ministern.

Starkare kan, såvidt Departementet inser, med bibehållande af Utrikes-ministerns ställning i det Svenska Stats-Rådet, rikenas rätt till lika inflytande och kontroll äfven i detta slags ärenden icke gerna framträda eller erkännas. I det ministeriella Stats-Rådet bör, efter detsammas beskaffenhet, Utrikes-ministern i viss mån anses representera rikenas gemenskap utåt, så att det redan häraf kan synas lämpligt, att han vid sin sida har såväl en Svensk som en Norsk Statsrådsledamot, något som också otvifvelaktigt kommer att göra det lättare för Utrikes-ministern att se bort från sin särskilda ställning till Sverige; men om man äfven betraktar det som en olikhet, att på detta sätt två medlemmar af det Svenska, men blott en ledamot af det Norska Stats-Rådet får säte i det ministeriella Stats-Rådet, så är åtskilnaden blott en följd deraf, att Utrikes-ministeriet vid Utrikes-ministerns förfall och frånvaro bör öfvertagas af en Svensk Statsrådsledamot, hvilket gör det lika viktigt för begge rikena, att härtill alltid finnes ett Svenskt Statsråd, som ständigt kan följa de ministeriella sakernas behandling och känna Utrikes-ministerns åsigter och uppfattning.

Att Norges sidoordnade ställning i unionen med den af komitéen föreslagna sammansättning af det unionella Stats-Rådet skall få ett klarare och bestämdare uttryck, än hittills i de sammansatta Stats-Råden varit händelsen, faller af sig sjelf i ögonen. Efter komitéens förslag (§ 14) skall likheten så till vida, oafsedt dess 21 § som svarar mot Riksaktens 4 § sista mom., blifva fullständig och ovilkorlig, utan hänsyn till hvarest eller angående hvilka ärenden det unionella Stats-Rådet hålles; och ehuruväl den fördel både i yttre form och i verklig garanti, som härigenom för Norge kommer att vinnas i jemförelse med det bestående förhållandet, starkast framträder vid behandlingen af de diplomatiska ärendena, så är den dock naturligtvis äfven tillstädes med hänsyn till de andra ärenden, som äro föremål för behandling i sammansatt Stats-Råd och hvilka nu, under hvad tolkning som helst af Riksaktens 5 §, oftast torde förekomma i Svenskt-Norskt sammansatt Stats-Råd, det vill säga hela det Svenska Stats-Rådet, förstärkt med tre Norska medlemmar. Norges saknad af konstitutionella garantier för de diplomatiska ärendenas försvarliga behandling har alltid betraktats såsom den väsendtligaste besvärspunkten från Norsk sida mot de nu bestående föreningsvilkoren; och när hänsyn toges till

den afgörande betydelse, detta slags ärenden kunna hafva på rikets välfärd och öde, visar sig den vigt, som varit lagd på uppnåendet af en i detta hänseende för Norge betryggande ordning, fullt befogad och naturlig. Att det Norska folket skulle hafva förändrat sin uppfattning af detta ärende och icke längre sätta fullt värde på den betryggande ordningen, finner Departementet intet skäl att antaga; och i Departementets tanke hafva de nu föreslagna bestämmelserna afgjort företräde framför den förra Unionskomitéens, i det den fullständigare formella likhet mellan rikena, som då åsyftades, var så beskaffad, att man kunde förutse, att den i tillämpningen skulle bringa Norge blott liten tillfredsställelse, under det den derjemte hade framkallat så få praktiska utvägar att göra ansvarigheten gällande, att den verkliga garantien för begge rikena i betänklig grad skulle hafva förminskats.

Fördelen af att utbyta det felaktiga och från Norsk sida öfverklagade förhållandet mot en så tillfredsställande och betryggande ordning som den af komitéen föreslagna, kan icke bestridas, och Departementet kan icke dela det åskådningssätt, att något motskäl med fog skulle kunna sökas i den åsigt, att Norge icke genom ingående på förslagets bestämmelse (§ 27) om att den Svenske Utrikes-ministern fortfar som hittills att vara chef för Utrikes-departementet samt att iakttaga och bevaka begge de förenade rikenas utrikes angelägenheter, bör uttryckligen erkänna en afvikelse från likhetsprincipen, som hittills dock faktiskt består, och det i en helt annan och större utsträckning, men hvars uppkomst antages grunda sig på ett ofrivilligt misstag eller missförstånd från Norsk sida med hänsyn till § 4 i Riksakten och dess tillämpning, och hvars grund ("hjemmel") i sjelfva Riksakten, som den nu en gång är, påstås kunna bestridas.

Då Departementet anser det i detta hänseende icke vara af någon nytta, skall Departementet icke heller inlåta sig på de skilda åsigter, som framställtts eller möjligen kunna framställas om hvad som verkligen varit Grundlagens och Riksaktens tanke med hänsyn till behandlingen af de diplomatiska ärendena. Faktiskt är, att Grundlagen, sådan som den i November 1814 blef antagen, i detta hänseende efterlemnade en lucka eller ofullständighet i sina bestämmelser, som icke blef fylld eller afhjelpat genom Riksakten, men som under den praktiska tillämpningen måste fyllas och som redan från början och utan protest från Norsk sida blef det genom det faktiska införande af det förhållande, som sedan har bestått utan andra förändringar än dem, som härflyta af Kongl. Resolutionen den 13 April 1835 samt af den skedda modifikationen i det Svenska Stats-Rådets sammansättning.

Efter att detta förhållande bestått i öfver ett halft århundrade, lär det icke kunna nekas, att det nu icke är möjligt att förändra detsamma utan genom en öfverenskommelse med Sverige; och erkänner man detta, kommer
man

man tillbaka till frågan huruvida den ordning, som genom närvarande förslags antagande skulle erhållas, icke både i sig själf är så tillfredsställande och betryggande, att Norge dermed kan finna sig belåtet och, med hänsyn till framträdandet af Norges likställighet, äfven i denna punkt går så långt, som man i allt fall för närvarande kan vänta sig hinna.

Efter Departementets åsigt måste begge dessa frågor besvaras jakande, och förutsättas förhållandena i en framtid ställa sig så, att de gifva utsigt till att på ett praktiskt användbart sätt genomföra den sidoordnade ställningen fullständigt, äfven med hänsyn till Utrikes-departementets ordnande, lär det också öfverensstämma med allmän erfarenhet att antaga, att det skall blifva lättare att verkställa det mindre steget, som, efter antagandet af komitéens förslag, skulle stå åter, än att på en gång öfverspringa den större klyfta, som, så länge det bestående behålles oförändradt, för framtiden skall förblifva oförminskad. "Allt eller intet" är i det hela en regel, som icke på förståndigt vis kan följas, der det, såsom här, icke är fråga om stora förändringar, utan blott att uppnå förbättringar i det rättsligen bestående medelst ömsesidigt och billigt tillmötesgående.

Utom de här omnämnda punkterna finnes i förslaget ingen bestämmelse, deri icke rikenas sidoordnade ställning och jemlikhet är fullständigt genomförd; och utanför föreningsakten kan ingen fråga om olikhet uppstå, när det, i öfverensstämmelse med förslagets 71 §, klart och bestämdt stadgas att allt, som ligger utanför denna akt, icke rör unionen och följaktligen utan förbehåll är öfverlemnadt till hvart rikets fria myndighet såsom själfständig stat.

Den andra mera allmänna undersökning, hvarvid Departementet fäst sin uppmärksamhet, är, huruvida komitéen har hållit sina föreslagna förändringar inom de gränser, som i Hans Maj:ts nådiga yttrande af den 18 Februari 1862 äro angifna.

Angående sin uppfattning af den dervid gifna begränsning har Departementet uttalat sig i det underdåniga anförande, som ligger till grund för Norska regeringens Betänkande af den 28 Januari 1865, till hvilket Departementet äfven nu i underdånighet hänvisar, och att komitéen i det hela lagt samma åskådningssätt till grund för sitt arbete, framgår klart nog af dess förslag. Liksom man icke sökt utvidga gemenskapen i reelt hänseende till andra föremål eller förhållanden än hittills, så äro de nya bestämmelserna, hvarigenom komitéen sökt dels att ordna och närmare fastställa rikenas förpligtelser med afseende å de redan förut gemensamma förhållanden och föremål (förslagets § 29 samt 32—38), dels att gifva fasta och tydliga regler till lösning af den hittills existerande meningsskiljaktigheten om det sammansatta Statsrådets funktioner (förslagets § 15—19), efter Departemen-

tets åsigt affattade med försigtig hänsyn till det bestående och med iakttagande af den derunder vunna erfarenhet.

I begge dessa afseenden finner Departementet det tillräckligt att hänvisa till förslaget bestämmelser och de af komitéen därför lemnade motiver, hvori förhållandet mellan det bestående och det föreslagna med klarhet är framställt.

Huruvida de gemensamma lagar, hvilka komitéen antagit komma att tillämpas vid fastställandet af hvarterdera rikets bidrag till de med de diplomatiska ärendena och konsulatväsendet förbundna utgifter, samt vid hvarterdera rikets förpligtelser till det gemensamma försvaret, verkligen skola komma till stånd, beror efter förslaget på nationalrepresentationernas godtfinnande, under det att genom förslaget blott öppnas en utväg till lagbestämd ordning, som det står fritt att lemna obegagnad, så länge ändamålsenligheten deraf icke på alla håll erkännes. Genom de föreslagna reglorna om det unionella Stats-Rådet, som vid alla tillfällen skall bestå af lika många medlemmar från hvarterdera riket, skall det vacklande och den strid, som hittills egt rum om det så kallade sammansatta eller unionella Stats-Rådets sammansättning, otvifvelaktigt finna sin lyckligaste lösning, under det att likväl hvarken medlemmarne eller ärendena på något sätt lösryckas från de särskilda Statsråden, till hvilka de, hvad Norge vidkommer, förblifva i samma förhållande som hittills, medan af sjelfva sättet för bildande af det unionella Stats-Rådet följde att betänkande äfven skall inhemtas från de öfriga ledamöterna af det Svenska Stats-Rådet, hvilket hittills icke varit föreskrifvet. I afseende å omfånget för det unionella Stats-Rådets verksamhet har komitéen med skäl fäst at uppmärksamheten på, att den nu föreslagna, för alla tillfällen för begge rikenas del lika, sammansättningen i väsendtlig grad torde aflägsna den sträfvan, som under det hittills varande olika och omtvistade sammansättningssättet från Norsk sida helt naturligen gjorts att hålla dess användning inom så trängt område som möjligt och deremot medföra, att man vid bestämmandet af hvilka ärenden, som i detsamma komme att behandlas, mera fritt kan låta det i sig sjelf ändamålsenliga och för rikenas reella behof gagneligaste vara det bestämmande. Förslagets beskaffenhet gör det onödigt för Departementet att inlåta sig på någon ny granskning af de inbördes afvikande tolkningar af Riksaktens 5 §, som från Norsk och Svensk sida framställts och förfäktats och hvaröfver komitéen i sina motiver lemnat tillräcklig förklaring. Säkert är att de skilja sig så mycket från hvarandra och så länge varit fasthållna, hvar å sin sida, att meningsskiljaktigheten icke kan väntas löst eller utjemnad utan genom nya bestämmelser, under det att vigten af att detta sker i tid icke af någon uppriktig vän till föreningen lär kunna misskännas. Att uppgiften icke kunde uppnås utan billigt afseende på begge uppfattningarne var naturligt; men komitéen har, efter De-

partementets åsigt, lyckligen förstått att så underordna denna fråga under det, som i sig sjelf måste erkännas såsom det rätta och ändamålsenliga, samt derjemte med så stor försigtighet byggt sitt förslag på det från det faktiskt bestående hemtade erfarenhetsrön, att hvarje fruktan för att det unionella Stats-Rådet skulle kunna missbrukas till att söka utvidga gemensamheten mellan rikena eller träda det enskilda rikets sjelfständighet för nära, måste försvinna. Tvärtom synes det som om den i detta afseende strängt specificerande och uppräknande formen i förslaget innebure en långt större säkerhet, än den mera obestämda och för skiljaktiga tolkningar utsatta regel, som för närvarande finnes i Riksaktens 5 §. Huru nära förslaget 15 § vid bestämmandet af de ärenden, som skulle afgöras i unionellt Stats-Råd, hållit sig till redan gällande praxis, framgår af den förklaring derom, som i komitéens motiver är gifven; och Departementet inser icke, att i denna paragraf finnes upptagen någon art ärenden, om hvilken det ej måste erkännas, att dess behandling i unionellt Stats-Råd följer både af ärendets natur och föreningens behof.

Genom de i de tvänne sista punkterna af bemälda § 15 N:o 2 och i dess N:o 3 upptagna inskränkande bestämmelser är derjemte ytterligare sörjdt för, att den rätta gränsen emellan det särskilda och det unionella Stats-Rådet hvarken i reelt eller formelt hänseende trädes för nära. Ändamålsenligheten af den möjlighet till förberedande öfverläggning i det unionella Stats-Rådet, som i förslaget 16 § omhandlas, finnes tillräckligen angifven i komitéens motiver, och att det genom ett blott i sådant syfte försiggående sammanträde af ledamöter från begge Stats-Råden skulle kunna framkallas någon fruktan för utvidgad gemensamhet eller oberättigadt inflytande från det andra riket, synes föga tänkbart, helst den nämnda möjligheten efter förslaget är inskränkt till ärenden, hvilka äro af den beskaffenhet, att en afgörandet förutgående inledande öfverläggning mellan de tvänne regeringarne icke allenast måste anses önskvärd, utan i allmänhet af ärendets egen natur synes påkallad. Följden af denna bestämmelse är därför i verkligheten endast, att öfverläggningen erhåller en bestämd form och kommer att försiggå under allmän kontroll och ansvar, i stället för att ske under hand, en skilnad, som allena kan medföra ökad trygghet för behörigt iakttagande af hvardera rikets bästa. Genom de diplomatiska ärendenas hänskjutande till det unionella Stats-Rådet faller det af sig sjelft, att ingen utvidgning af gemensamheten, utan blott en ökad trygghet för begge rikena och synnerligen för Norge åstadkommes och det på ett sätt, som just öfverensstämmer med den tanke, som antagits ligga till grund för bestämmelsen i Grundlagens 38 §, men som förfelades genom bestämmelsen i den Svenska Regeringsformens 11 §.

Efter hvad anfördt blifvit, finner Departementet det klart, att äfven den andra i Hans Maj:ts nådiga yttrande uppställda hufvudfordran på den blif-

vande revisionen, nemligen att den skulle försiggå med försigtig hänsyn till det bestående och så att föreningen icke fördes utom det område, som låter sig förena med dess ursprungliga syfte och karakter samt med hvarterdera rikets sjelfständighet, genom komitéens arbete strängt och fullständigt är verkställd. Att hvarje spår af helstatstendens eller amalgamationsidé saknas, följer af sig sjelft.

I detta revisionsverkets förhållande till det bestående gör det, efter Departementets uppfattning, ingen förändring, att komitéen funnit det ändamålsenligare att i en fullständig föreningsakt samla alla unionsbestämmelser än att gifva förändringarne form af tillägg till den bestående Riksakten. Liksom den sistnämnda formen icke gifver någon särskild garanti för, att de föreslagna förändringarne hållas inom de tillbörliga gränserna, så synes det af komitéen nyttjade förfaringssättet icke hafva hindrat den från att uppnå detta resultat. Sina skäl för valet af den fullständigare formen har komitéen angifvit, och Departementet tillåter sig att hänvisa dertill, i det man allenast särskildt framhåller det företräde, den nyttjade formen har med hänsyn till det sätt, hvarpå de föreslagna förändringarne från Sveriges sida måste komma att beslutas. Att detta nemligen sker i den för grundlagsstadganden bestämda form, är en nödvändig följd deraf, att flera af de föreslagna bestämmelserna medföra modifikationer i Sveriges Regeringsform såväl som i Successions-ordningen; men nu är, som bekant, den nuvarande Riksakten icke i Sverige antagen i grundlagsform och den innehåller icke heller för Sveriges del, såsom för Norges, någon bestämmelse om att den skall gälla såsom grundlag, medan det dock vore ett egendomligt förhållande, om den akt, som i allt fall i formen skulle bestå såsom grunden för föreningen, fortfarande komme att intaga denna utanför Sveriges grundlagsbestämmelser liggande ställning, då tilläggsakten äfven der erhöle grundlagsform. Och till och med om man ville betrakta denna skiljaktighet blott såsom en formel brist och egenhet, i det man utginge derifrån att förhållandets egen beskaffenhet medförde, att det återstående af Riksakten äfven i Sverige måste tilläggas samma kraft af grundlag som de i grundlagsform vidtagna förändringar och tillägg, så är det utan tvifvel obestriddigt, att föreningens lika betydelse för begge rikena och dessas sidoordnade ställning inom densamma tydligast framträder, när sjelfva föreningsdokumentet både i form och bindande kraft ställes i samma förhållande till begge rikena. Någon skada eller betänklighet vid att låta Riksakten helt och hållet aflösas af den reviderade föreningsakten kan, så vidt Departementet inser, icke vara för handen, förutsatt att det, såsom Departementet finner vara förhållandet med det föreliggande utkastet, lyckas att gifva den sistnämnda nödig tydlighet och bestämdhet. För så vidt man afser Riksaktens egenskap af gällande lag, kan dess upphäfvande icke efterlemna någon saknad, då allt, som man af den

åsyftar att bibehålla oförändradt, upptages under revisionen; och den betydelse Riktsakten, i förening med de af Konungen och Sveriges Ständer åren 1814 och 1815 gjorda uttalanden, har, såsom vittnesbörd ej mindre om föreningens frivillighet än om den anda, hvori den blef ingången och dervid i synnerhet om den likställighetsprincip, hvarpå den blef byggd, synes icke kunna förminska, vare sig att den ena eller den andra formen för revisionsarbetet väljes. En annan sak är, att det blifver mera öfverflödigt att taga sin tillflykt till dessa vittnesbörd och de derifrån hemtade tolkningsgrunder, när den reviderade Föreningsakten afskär de tvifvel och löser den skiljaktighet i åsigter, under hvilkens behandling de hittills varit använda; men häri kan blott ligga en fördel för föreningen. Skulle det oakadt någonsin försök göras att bestrida eller träda för när denna föreningens grundprincip, inträffar ofelbart, att allt, hvad som tilldragit sig i anledning af den nu åsyftade revisionen, kommer att bilda ett nytt och afgörande led i den argumentation, hvarmed ett sådant försök på hvarje tid skulle komma att mötas.

I det Departementet, efter hvad hittills anförts, finner, att komitéens arbete tillfredsställer de allmänna fordringar, som från Norsk sida kunna göras vid en revision af föreningsakten, har det icke heller vid genomgående af förslagets särskilda stadganden funnit något väsendtligt att anmärka. Den motivering, hvarmed komitéen ledsagat dem, har förekommit Departementet tillfredsställande, och då ett upprepande deraf icke kan vara till någon nytta, anser Departementet det riktigast att i allmänhet inskränka sig till att hänvisa till komitéens motiver. De anmärkningar, hvartill Departementet finner anledning, skola således hvarken blifva många eller väsendtliga.

I förslagets 1 § är, liksom i den förra Unionskomitéens förslag, till stadgandet om att begge rikena skola vara ouplösligen förenade under en Konung med inbördes jemlikhet och sidoordnad ställning, tillagdt "på sätt denna föreningsakt närmare bestämmer". Denna hänvisning förekommer äfven Departementet naturlig och korrekt, och den synes ej kunna försvaga det i sammanhang dermed uttalade erkännandet af rikenas jemlikhet och sidoordnade ställning. Jemlikhetsprincipen är, såsom förut anmärkts, i förslaget genomförd med endast de tvänne från föreningens ingående bestående modifikationerna, nemligen med afseende å Konungens vistelseort och de diplomatiska ärendenas behandling genom den Svenska Utrikes Ministern, den sistnämnda dock med nya och väsendtliga garantier, och i hänvisningen ligger derföre lika såväl å ena sidan, att dessa modifikationer äro de enda, som principen i sin tillämpning kommer att underkastas, som å den andra, det erkännande af dessa modifikationers tillvaro, som man är skyldig den oförtäckta sanningen, för hvilken Föreningsakten bör vara det fullständiga uttrycket. Det synes icke heller kunna vara till någon nytta för Norges del att sky hän-

visningen, då de der åsyftade stadgandena skulle hafva samma betydelse som gällande delar af föreningsakten, antingen hänvisningen funnes eller ej, under det att de såsom enskildt stående undantag icke kunna gifva stöd åt något åsidosättande af jemnligheten i något utanför nu gällande föreningsakt varande förhållande och det så mycket mindre som förslaget 71 § uttryckligen innebär, att hvarje sådant faller utanför unionen och följaktligen in under den fria och lika beslutande rätt, hvartdera riket som sjelfständig stat tillkommer.

I afseende å förslaget 6 § kan Departementet för öfrigt hänföra sig till hvad det redan förut haft anledning att anmärka.

Af de i 8 och 9 §§ innehållna stadganden må det, som innehålles i sista delen af 9 §, erkännas lika så väl vara ändamålsenligt som det, enär begge representationernas samtycke erfordras, ej lärer möta betänklighet. De öfriga i dessa paragrafer intagna stadganden förekomma visserligen Departementet mindre nödvändiga, då de redan följa af eller blott hänvisa till rikenas särskilda grundlagar och den myndighet öfver inre ärenden, som måste vara dem förbehållen; men då de å andra sidan måste erkännas såsom oskadliga, finner Departementet sig ej uppfordradt att afstyrka deras upptagande, när det från Svensk sida finnes önskvärdt eller försigtigt.

De i 10—13 §§ om thronföljden innehållna reglor gifva ej Departementet anledning till någon anmärkning, då de enskilda afvikelserna från det bestående, som deri innehållas, af komitéen äro tillräckligen förklarade och derjemte vid en sammanhållning straxt visa sig som ett utjemnande af de brister och otydligheter, som i de motsvarande delarne af Successions-ordningen hafva erkänts.

I anledning af förslaget stadganden i 3:dje Afdelningen om det unionella Stats-Rådets sammansättning och verkningskrets så väl som de i nära sammanhang dermed stående föreskrifter i 4:de Afdelningen om de diplomatiska ärendenas behandling, har Departementet redan här ofvan uttalat den åsigt, att det lyckats komitéen att föreslå en ordning, som för begge rikena måste anses tillfredsställande och särdeles hvad Norge vidkommer afhjelper de väsendtligaste klagomål, som hafva gjorts emot det bestående förhållandet. För öfrigt höra samtliga dessa stadganden till de delar af förslaget, hvarom det i synnerlig grad gäller, att de ej lätteligen kunna göras till föremål för någon partiel förändring utan fara för att de ömsesidiga förutsättningarna i det hela störas. Departementet åberopar sig på komitéens motivering äfven med hänsyn till de enskilda paragraferna, vid hvilkas affattning man icke heller finner något att erinra.

I de föreslagna bestämmelserna om försvarsväsendet har komitéen inskränkt sig till föreskrifter, som såväl af den förra Unionskomitéen som af den 1856 nedsatta Försvarskommissionen ansetts nödvändiga och hvilkas be-

höflighet otvifvelaktigt blifvit så mycket mera tydlig genom sednare tids erfarenhet om den raskhet och kraft, som de nuvarande kommunikations- och krigsmedlen förmå att gifva ett fiendtligt anfall och som nödvändigt fordrar, både att hvardera rikets här på hvarje tid hålles så organiserad, öfvad och utrustad, att den kan rycka i fält, och att i det hela de mått och steg, som till försvar emot eller till förekommande af anfall ändamålsenligen kunna träffas, må kunna förberedas och utföras utan någon tidspillan eller hinder. Redan häri finnes tillräcklig grund för de föreslagna krigskreditiven så väl som för upphäfvandet af förbudet mot att bruka Norges trupper och roddflotta till anfallskrig förrän Stortingets samtycke erhållits, stadganden, angående hvilkas ytterligare grund man för öfrigt kan hänvisa till komitéens betänkande. De öfriga modifikationerna och närmare förklaringar, hvarmed bestämmelserna i den Norska Grundlagens 25 § äro upptagna i förslagets 30—32 §§, äro alla af beskaffenhet att ej ingifva betänklighet och af så klar ändamålsenlighet, att derom ingen skiljaktighet i åsikter bör kunna uppstå. Att stadgandena om rikenas ömsesidiga förpligtelser med hänsyn till försvarsväsendet icke i föreningsakten föras vidare eller i större detalj, än af komitéen föreslagits, måste Departementet så mycket mera gilla, som derigenom vinnes, att hvardera rikets nationalrepresentations fria bestämmelserätt kan upprätthållas i största möjliga utsträckning. Äfven den frågan, huruvida landhärens minimistyrka i förhållande till hvart rikets folkmängd skall bestämmas genom en gemensam lag, kommer, såsom redan ofvanför blifvit anmärkt, att bero på nationalrepresentationernas beslut. På frågan, huruvida förslag till en sådan lag lämpligen kan framställas så i rättan tid, att det kan företagas till behandling hos representationerna samtidigt med revisionsarbetet, tror Departementet sig icke böra här inlåta sig, då saken hör under ett annat Departements behandling och läser kräfvat närmare undersökning och förberedelse än hittills kunnat ske. Departementet vill endast anmärka, att det icke kan biträda den åsigt, som af enskilde inom komitéen synes hafva blifvit yttrad, att en sådan lags samtida bringande till stånd borde göras till vilkor för föreningsaktens sanktion, i det Departementet finner, att revisionsarbetet berör så många andra för föreningen viktiga punkter, att dess genomförande icke bör göras beroende af någon utanför densamma liggande omständighet, utan ske med full tillit till att begge folken samvetsgrannt och efter förmåga skola efterkomma hvarje kraf, som föreningens ändamål och säkerhet medförer.

Med hänsyn till de om försvarsväsendet föreslagna stadgandenas speciella innehåll är det endast tvänne anmärkningar, hvartill Departementet har funnit anledning.

I första punkten af § 33 har man trott rättast att orden "i viktigare fall" utgå, hvarigenom i det hela blifver regeln, att för rikena gemensamma föreskrifter i kommandomål endast kunna meddelas af Konungen i de före-

dragandes samtida närvaro. Det kan antagas att nödvändigheten af verkliga gemensamma föreskrifter — särskilda föreskrifter för hvar rike, om de också voro af samma eller likartadt innehåll, beröras nemligen ej af stadgandet — icke skall inträda så ofta, att de föredragandes sammanträden i det rike, der Konungen för tillfället uppehåller sig, under nuvarande kommunikationsförhållanden skola medföra någon väsentlig svårighet eller olägenhet, under det att för det rike, hvars föredragande icke komme att vara tillstädes, det icke vore tillfredsställande, att någon för detsamma gällande föreskrift afgafs endast i närvaro af det andra rikets föredragande, om också skriftligt betänkande från den frånvarande förefunnes. Gränsen emellan viktiga och mindre viktiga fall är icke heller så säker, att derpå utan nödvändighet någon väsentlig skilnad i behandlingssättet bör byggas. Regeln om förutgående inhemtande af betänkande från begge rikenas föredragande lär väl bäst iakttagas genom den af Departementet föreslagna förändringen, då dessa betänkanden bäst skulle sätta Konungen i stånd att bedöma, om någon gemensam föreskrift kräfvades eller om beslutet, såsom i vanliga fall, kan afgifvas särskildt för hvardera riket.

Beträffande stadgandena i § 35 framgår det visserligen af 4:de momentet, sammanställt med § 29 N:o 3, att åstadkommandet af samtliga i paragrafen omhandlade gemensamma lagar beror på nationalrepresentationernas beslut, på enighet emellan dem och derjemte bifall från Konungens sida; men mot denna åsigt svara icke de i paragrafens första moment nyttjade ordalag, som, lästa för sig sjelfva, snarast måste uppfattas som om en annan, mera absolut regel skulle gälla angående den på samma ställe omförmälda gemensamma lagen. För att förebygga hvarje missförstånd och tillvägbringa den nödiga logiska öfverensstämmelsen emellan paragrafens första och fjärde moment, anser Departementet det därför nödvändigt, att paragrafens begynnelseord: "I gemensam lag stadgas" förändras till: "Genom gemensam lag sökes stadga" o. s. v. Någon förändring i bestämmelsens verkliga betydelse härflyter icke häraf och ordalagen skulle, sammanhållna med 2 och 3 mom., likaväl vara tillräckligt betecknande för den framstående vikt, som lägges på ifrågavarande gemensamma lags åstadkommande.

I förslagets 6:te Afdelning, om rikenas styrelse, när Konungen har förfall, samt under thronledighet, har komitéen genom stadganden, som Departementet i det hela finner ändamålsenliga, sökt att inskränka nödvändigheten af att taga sin tillflykt till en Interimsregerings sammansatta och alltid något svårhandterliga maskineri, likasom den för det fall, att det likväl icke kan undvikas, föreslagit regler, som i väsentlig grad förminska de olägenheter och anledningar till klagomål, som icke helt och hållet kunna aflägnas från en sådan institution. Liksom Departementet gillar, att antalet af

Interimsregeringens

Interimsregeringens medlemmar icke sättes högre, än i förslagets 48 § skett, nemligen tre för hvar rike, förutom ordföranden, som Konungen, när han utnämner Interimsregering, kan utnämna bland de arfsberättigade Prinsar, som fyllt 18 år, så har ej heller i frågan om de öfriga speciella bestämmelserna i denna afdelning skäl till anmärkning förefunnits.

I förslagets 42 § skulle dock måhända ordställningen blifva lika korrekt, om orden: "i de fall, som i föregående paragraf afses" flyttas ned till slutet af paragrafens första punkt, som då skulle komma att lyda på följande sätt: "Med begge Nationalrepresentationernas samtycke kan Konungen för sin regeringstid eller någon del deraf förordna Regent eller Regentskap att föra riksstyrelsen i de fall, som i föregående paragraf afses."

Genom de i förslagets 7:de Afdelning införda stadganden åsyftas tvänne väsentliga förändringar i nu gällande regler för konunga- eller thronföljareval. Den första af dessa förändringar, som går ut på att redan från första början öfverföra valet från rikenas nationalrepresentationer sjelfva till en nämnd, bestående af 80 medlemmar från hvar rike, valde af Nationalrepresentationen bland dess medlemmar, och att derföre icke heller något förslag om hvem som bör väljas blifver framställt för nationalförsamlingarne, måste Departementet, efter det omsorgsfullaste öfvervägande, godkänna, enär de af komitéén för denna förändring anförda grunder, efter Departementets uppfattning, icke kunna fränkännas en afgörande vikt. De äro i komitééns motiver tillräckligt utvecklade, så att Departementet härutinnan blott behöfver hänvisa till dem.

Den andra föreslagna förändringen går ut på, att Konung eller Thronföljare aldrig skall anses vald, med mindre än att för hans val inom Nämnden erhålles absolut pluralitet eller minst 81 röster, medan i motsatt fall Nämnden skall åtskiljas och valet uppskjutas tills konungamaktens utöfvare, så snart utsigt visar sig till lyckligare utgång och sednast inom tre år, åter föranstaltar om nytt val, eller nationalrepresentationerna, när de derom blifva eniga, sjelfva anordna sådant (förslagets 61 och 62 §§). Äfven för denna afvikelse från de hittills gällande reglorna har komitéén anført skäl, hvilkas vikt icke kan bestridas, men de hafva dock icke helt och hållet kunnat häfva Departementets tvifvel om huruvida denna utväg verkligen är att föredraga framför den att i nödfall låta sig nöja med enkel pluralitet och vid tillfälle af likhet i röstantal i yttersta fall låta antingen ordförandens röst eller lottdragning gifva utslaget. Departementet erkänner naturligtvis de stora betänkligheter och olägenheter, som vidlåda detta system, och företrädesvis den fara för föreningen, som kan framkallas, derest det ena riket någonsin skulle påtvingas en Konung eller Thronföljare, som af dess komiterade icke hade erhållit någon röst och på hvars val det således icke haft minsta inflytande. Men liksom Departementet finner det föga sannolikt, att det under den uppkomna skiljaktigheten om valet någonsin skulle inträffa,

att de Norska och Svenska komiterade skulle blifva stående på detta sätt emot hvarandra just efter nationaliteterna, så förekommer det Departementet, som om den fara, hvilken — under förutsättning af möjligheten af ett slikt inträffande — häraf skulle uppstå, icke heller i tillräcklig grad aflägsnas genom komitéens förslag. När man nemligen icke vågar att ställa fordran på röstpluralitet högre än till den minsta möjliga absoluta pluralitet — och Departementet vågar i alla fall ej att tillråda en större fordran — synes faran likafullt blott i ringa grad och mera i formen än i verkligheten vara förminskad, i det att skilnaden emellan att rikena erhålla en Konung eller Thronföljare, som från det ena riket icke erhållit någon röst, och att Konung eller Thronföljare anses lagligen vald, om han från det ena riket möjligen blott har en enda röst, icke synes kunna vara af stor reel betydelse.

Men är det så, att man i sjelfva verket bereder sig så liten trygghet, som denna skilnad angifver, synes det ej vara nog för att berättiga ett bortseende från den olägenhet och fara, som å andra sidan under thronledighet onekligen ligger deri, att valet icke bringas till slut, utan kan blifva uppskjutet möjligen under en följd af år. Svaghet i styrelsen, oro och spänning i sinnena samt anledning till split och intriger äro alltför sannolika följder af ett sådant tillstånd, och om än fruktan därför, som komitéen anmärker, må förutsättas i allmänhet skola bidra till att absolut pluralitet uppnås, så kan det svårligen nekas, att det äfven kan finnas starka önskingar och intressen, som just skulle tjenas med en fortsatt thronledighet och som derföre kunna tänkas vilja nyttja alla medel för att splittra rösterna och förstöra valet. Departementet medgifver emellertid, att dessa betänkligheter i väsendtlig grad förminskas, när Konungen nyttjar sin rätt till att redan i sin listid föranstalta om val af Thronföljare och att han härtill i allmänhet skall känna sig så starkt uppfordrad, att en verklig inträffad thronledighet blott ställer sig som en temligen aflägsen möjlighet, och då det likaledes med komitéen måste erkännas, att man här står framför ett lyckligtvis ytterst sällsynt, sannolikt aldrig inträdande fall, för hvilket icke några regler låta sig upptänkas, som i alla hänseenden tillfredsställa, är det ingalunda Departementets tanke, att komitéens förslag i det här omhandlade hänseendet skulle vara oantagligt, hvaremot Departementet endast velat uttala, att det för sin del af de tvänne utvägar, som erbjuda sig och som begge hafva sina fördelar och brister, är benäget till att gifva den företrädet, som genast leder till ett afgörande. Det är derjemte en sjelfklar sak, att försöket att åstadkomma ett val med absolut pluralitet icke bör uppgifvas, förrän allt hopp derom är förloradt och att man derför i hvarje fall bifaller komitéens förslag om upprepade omröstningar, hvarunder de skiljaktiga meningarne kunna hafva fri anledning att förena sig, förrän man skrider till den sista omröstningen, vid hvilken enkel pluralitet antages böra fälla utslaget. Skulle vid detta sista tillfälle flere erhålla de flesta och lika många

röster, må det dock anses riktigast att ordförandens röst gifver utslaget såsom komitéen äfven föreslagit i förslagets 64 § i afseende å val af Regentskap.

Departementets här uttalade tvifvel inskränker sig till konunga- och thronföljareval, medan det i fråga om val af Regent ej finner någon öfvervägande betänklighet mot att med komitéen (se § 63) fordra absolut pluralitet och att, i brist af sådan, låta ett Regentskap inträda. De skäl, som tala för en sådan fordran, hafva här, såsom af komitéen blifvit anmärkt, full, ja ökad tillämplighet, under det att motskälerna och betänkligheterna förlora sin väsendtligaste vikt derigenom, att man genom att låta Regentskap inträda har en utväg, som både bringar saken till ett afgörande och i sig sjelf måste anses för den bästa, när ingen enskild man finnes, som inom begge nationerna njuter så öfvervägande tillit, att fordran på absolut öfvervigt icke kan bilda något hinder emot hans val. I förslagets 63 § synes derföre ett iakttagande af Departementets åsigt med afseende å reglorna för konunga- och thronföljareval icke böra verka annan förändring än den, som följer deraf, att den för valkomitéens längsta sammanvaro föreslagna terminen af 30 dagar under denna förutsättning bortfaller. De förändringar, som i förslagets 64 och 65 §§ skulle komma att företagas, falla nästan af sig sjelfva, medan det är en naturlig följd, att förslagets § 62 § måste utgå. För att lätta öfversigten skall dock Departementet här i ett sammanhang angifva de förändringar i lagtexten, som antagas böra införas, så framt Departementets åsigt lägges till grund för redaktionen.

Af förslagets 57 § skulle de sista orden i andra punkten "eller nämnden i följd af § 62 åtskiljas" utgå.

Förslagets 61 § torde kunna lyda på följande sätt:

"Vid val af Konung eller Thronföljare är första omröstningen fri, så att enhvar väljande kan rösta på den han helst vill hafva utkorad. På annat sätt må ingen ledamot af nämnden någon föreslå.

Erhåller någon åttioen röster eller flera, är han utkorad till Konung eller Thronföljare. Har vid första omröstningen ingen uppnått detta antal, anställes särskild votering först om den, som fått de flesta rösterna, skall antagas eller icke och derefter, så framt han ej erhåller det nämnda antalet, på enahanda sätt om den, som vid första omröstningen stod honom närmast i röster, och så vidare till dess någon uppnår minst åttioen röster. Hafva två eller flere vid första omröstningen fått lika många röster, afgöres genom lottning i hvilken ordning om dem sedermera röstas skall.

Erhåller ingen åttioen röster eller flera, företages ny omröstning, vid hvilken en hvar väljande liksom vid den första har full frihet att rösta på den person, han helst vill, äfven om denne förr icke erhållit någon röst. Uppnår icke heller någon af dem, som härvid erhålla röster, minst åttioen

röster, anställas särskilda voteringar om den ene efter den andre så som ofvan är sagdt. Erhåller icke heller härunder någon det nämnda antalet röster, företages åter omröstning på det sätt, att det icke får röstas på andra än dem, som förr hafva erhållit röster, och är den, som vid denna sista omröstning erhåller de flesta rösterna, till och med om de äro färre än åttioen, lagligen korad till Konung eller Thronföljare. Hafva två fått de flesta eller lika många röster, anställes omval dem emellan. Ordföranden afgifver då två röstsedlar, af hvilka den ena förseglas och afläggas för att bestämma utgången, i fall begge ånyo få lika många röster. Hafva flere än två erhållit de flesta och lika många röster, företages i den ordning, som genom lottning afgöres, omval enligt nyss angifna grunder mellan två af dem och derefter mellan den af dessa, som dervid erhållit de flesta rösterna, och en af de öfriga, och så vidare, intilldess alla hafva varit under sådant omval, och anses den lagligen vald, som vid denna votering erhåller de flesta rösterna.

Huruvida de föreskrifna omröstningarne samtligen skola företagas vid samma möte eller med något mellanrum i tid, dock icke mer än tre dagar mellan hvarje, bestämmes af nämnden.

Utom sjelfva valet afgöras alla frågor, som under valförrättningen uppstå, genom omröstning efter de flesta rösterna. Äro rösterna lika delade" o. s. v., som i komitéens förslag.

Förslagets 62. § skulle naturligtvis utgå, under det att §§ 63 och 64, som då blefve 62 och 63 §§, antagas kunna affattas på följande sätt:

§ 63.

"Val af Regent försiggår på enahanda sätt som val af Konung eller Thronföljare, dock med den skilnad, att ingen anses vald till Regent, med mindre han erhåller minst åttioen röster. Uppnår ingen vid någon af de föreskrifna omröstningarne ett så stort antal röster, företager nämnden, så som i § 45 bestämmes, val af Regentskap".

§ 64.

"Då val af Regentskap anställes, väljer nämnden först ordförande i Regentskapet, derefter vexelvis en ledamot från hvardera riket, intilldess det bestämda antalet blifvit fylldt. För hvilketdera riket ledamot först skall utväljas, afgöres genom lottning. Vid valförrättningen iakttagas för öfrigt de föreskrifter, som angående konunga- och thronföljareval stadgade äro; dock att den, som vid första omröstningen erhåller de flesta rösterna, äfven om de äro färre än åttioen, anses lagligen vald. Hafva två eller flere erhållit

hållit de flesta och lika många röster, förhålles som i § 61 med hänsyn till sista omröstningen vid konunga- och thronföljareval för sådant är bestämdt.

Vid val af de regentskapsmedlemmar, som utses särskildt för hvardera riket" o. s. v. efter komitéens förslag.

Derjente lära i § 65, som under här afsedda förutsättning skulle blifva § 64, orden "och om val ej kommit till stånd, då tillkännagifvande derom, i begge fallen" böra utgå liksom paragrafcitatet i § 45 sista punkten komme att förändras från 63 till 62 och naturligtvis de efter den uteslutna § 62 följande paragrafers nummer att ryckas ett tal tillbaka.

De stadganden, som i 8:de och sista afdelningen af komitéens utkast äro föreslagna, framkalla ingen anmärkning från Departementets sida. Genom det sätt, hvarpå § 71 är affattad, är gränsen emellan hvad som är att hänföra till rikenas unionella rätt och allt hvad som, liggande utanför densamma, är underkastadt hvar enskildt rikes särskilda fria bestämmelse-rätt klart och bestämdt uppdragen, och således hvarje tvifvel och menings-skiljaktighet aflägsnad i en punkt, hvarom skiljaktig uppfattning i hvardera riket icke kan existera utan fara för den inbördes enighet och tillit, som är vilkoret för föreningens styrka.

I det Departementet här bifogar den nedsatta komitéens arbete, tillåter det sig sålunda underdånigst tillstyrka, att det af komitéen utarbetade förslaget till "Föreningsakt emellan Norge och Sverige" med de ofvanför omförmälda förändringar på det för grundlagsförslag i hvardera riket bestämda sätt måtte framställas, som nådig Proposition för Norges Storthing och Sveriges Riksdag.

Under återopandet af det ofvan anförda, som af Stats-Rådets öfriga ledamöter i det väsendtliga biträdades, hemställes underdånigst:

"Att det nådigst må behaga Hans Maj:t att befalla, det afskrift af förevarande underdåniga betänkande angående den genom Kongl. Resolution af den 6 Februari 1865 nedsatta komitéens förslag till Föreningsakt emellan Norge och Sverige tillika med alla till saken hörande bilagor varder tillställd vederbörande Svenska Regerings-departement."

In fidem

H. Schlytter.

*Utdrag af Protokollet öfver Justitie-Departements-ärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å
Stockholms Slott Tisdagen den 5 Januari 1869,*

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern, Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Herr Statsministern för Utrikes ärendena, Grefve
Wachtmeister,
Statsråden: Friherre *af Ugglas*,
Bredberg,
Thulstrup,
Carlson,
von Ehrenheim,
Abelin,
Berg,
Adlercreutz.

Till åttlydnad af Kongl. Maj:ts i sammansatt Svenskt och Norskt Statsråd den 12 September 1868 fattade beslut, anmälde hans Excellens Herr Justitie-Statsministern förslag till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, om antagande af en ny Föreningsakt emellan Sverige och Norge.

Hans Maj:t Konungen täcktes, enligt Stats-Rådets tillstyrkan, gilla ofvanberörda förslag samt förordna att i öfverensstämmelse dermed skulle till Riksdagen aflåtas nådig Proposition af den lydelse bilagan till detta protokoll utvisar.

In fidem

C. J. E. Åkerstedt.